

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Vliv médií při formování hodnotového žebříčku dospívajících

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Lenka Součková

Vypracovala:
Jana Češková

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vliv médií při formování hodnotového žebříčku dospívajících“ zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 1. dubna 2012

Jana Češková

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Lence Součkové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Jana Češková

Obsah

I.	Teoretická část.....	3
Úvod	3
1.	Historie médií.....	4
1.1	Historie vizuálních médií.....	4
1.1.1	Tisk.....	4
1.1.2	Fotografie	5
1.2	Historie audiovizuálních a auditivních médií	6
1.2.1	Film	6
1.2.2	Rozhlas	7
1.2.3	Televize	7
1.2.4	Reklama.....	8
1.3	Historie internetu a sociálních sítí	9
1.3.1	Internet	9
1.3.2	Sociální síť	11
2.	Co jsou to média	12
2.1	Primární komunikační média.....	12
2.2	Sekundární komunikační média.....	13
2.3	Masová média	14
3.	Působení médií.....	16
3.1	Násilí a pornografie na obrazovce	16
3.2	Zkreslený a ochuzený obraz světa, zdravotní následky.....	18
4.	Vliv médií na mládež.....	20
4.1	Vliv výchovy.....	20
4.2	Mediální výchova	22
4.3	Média a volný čas	26
II.	Praktická část	28

Téma a zaměření výzkumu	28
Cíle a metoda výzkumu	28
Stanovení hypotéz pro dotazníkové šetření.....	28
5. Výsledky a vyhodnocení výzkumu.....	29
5.1 Metoda dotazníku	29
5.1.1 Vyhodnocení hypotéz.....	61
5.2 Metoda rozhovoru.....	61
5.2.1 Rizikové, či deliktní chování.....	62
5.2.2 Výchova	63
5.2.3 Volný čas.....	64
Závěr	65
Resumé	67
Anotace	67
Abstract	67
Klíčová slova.....	68
Keywords.....	68
Citovaná a použitá literatura a zdroje.....	69
Přílohy	

I. Teoretická část

Úvod

Téma bakalářské práce s názvem „**Vliv médií při formování hodnotového žebříčku dospívajících**“ jsem si vybrala na základě zájmu o problematiku působení médií na dospívající. Bakalářská práce je zaměřena na problémy působení médií na jednání a chování dospívající mládeže a snahu najít jak kladné tak i záporné stránky tohoto vlivu.

K posouzení, jakým způsobem na nás média působí, musíme pochopit, jak ona sama fungují a co je jejich cílem, proto je první část práce zaměřena na historii médií, proč vlastně vznikla a na jakém principu pracují.

Druhá část práce pojednává o tom, co vlastně média jsou, jejich rozdělení.

V další části je nastíněno působení médií. Vliv médií zejména na mládež je předmětem zájmu sociálních vědců od dvacátých let minulého století. Bohužel stále není jednoznačná odpověď na otázku, jaké mají média účinky. Vliv médií narůstá s rozvojem nových technologií a možností přístupu k nim a sníženou kontrolovatelností nebo cenzurou dostupných informací. Bakalářská práce se pokusí shrnout dosavadní vědění o této problematice, je podložena výsledky dotazníkového šetření mezi mládeží a dětmi z různých krajů republiky, z měst i vesnic, kteří navštěvují státní i Waldorfskou školu a je zaměřeno zejména na odlišnosti v jejich postojích dle věku, pohlaví, typu školy, kterou navštěvují a místa bydliště.

Média překonávají časovou a prostorovou bariéru, zasahují všechny společenské třídy a skupiny, ovlivňují jedince od nejútlejšího věku a je na nás, jak je využijeme nebo se necháme využít....

1 Historie médií

Prvním médiem, které ovlivňovalo myšlení lidí, byl bezesporu tisk. Jako svébytná forma komunikace závisel především na společenských, ekonomických, politických a kulturních poměrech v jednotlivých obdobích a zemích.

1.1 Historie vizuálních médií

1.1.1 Tisk

Nejdůležitějším zlomem v počátcích žurnalistiky byl jistě vynález knihtisku a vydání Gutenbergovy bible v roce 1455. Nový způsob reprodukce textu znamenal revoluci v myšlení a vzdělávání, to znamená, že umožnil mnohem širšímu okruhu lidí přístup ke znalostem a duchovnímu dění. Do konce patnáctého století vyšlo v Evropě 30 000 knih.

Kolem roku 1500 se začínají objevovat i jednorázové tisky (letáky, avisa). Obsahovaly většinou zprávy o válečných taženích, přírodních úkazech, neštěstích, popravách, zámořských objevech apod. Vydávali je většinou sami tiskaři, aby si přivydělali. Pro tyto zprávy se ujalo souhrnné označení *newe zeitung*. V dnešním významu je to denní tisk.¹

Mnohem starším vývojovým proudem bylo psané zpravodajství ve formě korespondence, které díky přísně organizované službě královských posílů drželo pohromadě mnoho politických a mocenských útvarů, ale také sloužilo církvi. Bez komunikace přes hranice by ve feudální společnosti nebylo možné, aby fungovala výroba a města. Vynucovalo to shromažďování informací o hospodářských a politických poměrech a větší informovanost umožňovala větší rozvoj.²

Počátkem 17. století se frekvence vydávání novin ustálila a listy vycházely většinou pravidelně.³

Počátkem 19. století se v Anglii snaží prosazovat zájmy střední třídy pozdější úspěšný list *The Times*. V rámci tisku určeného střední buržoazii se mu podařilo dosáhnout stabilní čtenářské základny.⁴

¹ KÖPPLOVÁ, B., KÖPPL, L. *Dějiny světové žurnalistiky : Celý svět je v novinách*. Praha : Novinář, 1989, s.9, 11.

² KÖPPLOVÁ, B., KÖPPL, L. *Dějiny světové žurnalistiky : Celý svět je v novinách*. Praha : Novinář, 1989, s.18, 21.

³ KÖPPLOVÁ, B., KÖPPL, L. *Dějiny světové žurnalistiky : Celý svět je v novinách*. Praha : Novinář, 1989, s.39.

⁴ KÖPPLOVÁ, B., KÖPPL, L. *Dějiny světové žurnalistiky : Celý svět je v novinách*. Praha : Novinář, 1989, s. 300

V Anglii si jako první uvědomil potenciál masového tisku The Daily Telegraph. Cena se snížila na jednu penci a list zvolil hovorový styl, novou reklamu a inzerci a rozšířil okruh témat.⁵

„Tisk je médiem vizuálním. I když jako technický vynález existuje již od poloviny 15. století, masově se rozšířil teprve v 19. století. Toto médium dnes zahrnuje nepřeberné množství novin, časopisů, katalogů a dalších tiskovin. Mezi jeho přednosti patří individuální a soukromé přijetí sdělené informace bez časového omezení, možnost vybrat si informace a vracet se k nim, uschovat je k dokumentaci apod. Nevýhodou je zdlouhavost přenosu a jistá náročnost na intelektuální činnost příjemce. U dětí však právě potřeba takové intelektuální spolupráce pozitivně podněcuje jejich představivost a má významný účinek na celkový rozvoj osobnosti.“⁶

1.1.2 Fotografie

Už staří Řekové zjistili, že když světlo prochází skrz malý otvor do temné místnosti, zobrazí se v ní obraz toho, co je venku. V 9. století př. n. l. tento vynález používali Arabové při určování polohy Slunce nebo slunečných zatmění. Leonardo da Vinci, italský učenec 15. století, popsal podrobně tento jev jako “camera obscura”, z latiny temná komora, ale v podstatě to byla schránka, která mohla být až ve velikosti místnosti.

V 16. století Ital Giambattista della Porta použil namísto malého otvoru čočku, čímž získal ostřejší obraz. Od té doby se camera obscura vyskytovala ve všech velikostech a to od nejmenších kapesních, až po ty velké, které byly umístěny na rozhlednách a majácích.

Za první fotografii je považován snímek, který vznikl roku 1826 metodou vynalezenou Francouzem Josephem Nicéphorem Niépce. Objev kreslení sluncem nazval heliografie. Přestože vynálezcem fotoaparátu je Joseph Nicéphore Niepce, je tento objev často nespravedlivě přisuzován jeho krajanovi, se kterým společně pracovali na sloučeninách na bázi stříbra, Louisovi Mandeovi Daguerreovi. Ten úplnou náhodou v roce 1839 zjistil, že je možné rtuťovými parami vyvolat obraz neviditelně zachycený na stříbrné desce, na kterou zároveň působily účinky jodových par. Tak vyrobil touto metodou, které se říká daguerrotypie, první snímek. Jedná se o úplný základ v oblasti techniky fotografování. Angličan William Talbot vynalezl jako první negativ, když papír potáhl chloridem stříbrným. Dodnes ho využívají fotoaparáty Polaroid. V roce 1884 vyrobil George Eastman první fotografický film a v roce 1888 uvedl první filmový fotoaparát pod obchodním názvem

⁵ KÖPPLOVÁ, B. KÖPPL, L. *Dějiny světové žurnalistiky : Celý svět je v novinách*. Praha : Novinář, 1989, s.306-7.

⁶ KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha : Portál, 2008, s.125

Kodak. Rok 1963 je ve znamení principu okamžité fotografie - vzniku Polaroidu. Barevný snímek se vytvoří během několika sekund po expozici. Velkým posunem kupředu ve světě fotografie byl i vynález holografie, kterou rozpracoval anglický fyzik maďarského původu Dennis Gabor. V roce 1971 za tento objev dokonce získal Nobelovu cenu. Opravdový rozvoj hologramů nastal až v 60. letech 20. století, kdy byl již vynalezen i laser. Jedná se o určitou metodu záznamu trojrozměrového vyobrazování obrazu, která je založena na interferenci koherentních světelných laserů. Díky tomu je možné získat trojrozměrné obrazy. Zajímavostí je, že tyto obrazy vznikají bez použití čoček. Teprve ale až v 80. letech šlo produkovat hologramy i v barevném provedení. V roce 1981 vznikla digitální fotografie, kdy firma Sony vyrobila první fotoaparát, který zaznamenával obraz nikoli na chemické bázi, ale elektronicky.⁷

1.2 Historie audiovizuálních a auditivních médií

Mezi audiovizuální média řadíme film, televizi, reklamu. Do auditivních patří rozhlas. Jednotlivým druhům médií se budeme dále věnovat podrobněji.

1.2.1 Film

Film se objevil na konci 19. století, jako technická novinka. Za počátek kinematografie je považován rok 1895, kdy bratři Lumiérové promítali veřejnosti dokumentární snímky (např. příjezd lokomotivy na nádraží). Vznik hraného filmu je spojen s dalším francouzským jménem Georges Méliés. Film uspokojil poptávku městského obyvatelstva a dělnické vrstvy, protože byl částečně řešením problému, jak využít volný čas.

V dějinách filmu se vyskytují tři základní momenty:

- a) využití filmu k propagandě
- b) založení několika škol filmového umění
- c) vznik sociálního dokumentárního filmu

Protože se okolo filmu točilo hodně peněz, začala u něj převládat zábavní funkce.⁸

Prvních třicet let byl film němý, králem němých grotesek byl Charlie Chaplin. V roce 1927 byl ale prezentován veřejnosti (v Německu) první zvukový film Jazzový zpěvák. Největší odliv filmových diváků pak způsobil vliv dalšího média – televize.

⁷ ŠEVELOVÁ, I., TICHÁ, A. *Historie fotoaparátu a fotografie*. [online], c 2007 [cit. 2012-02-01] URL: < http://www.digimanie.cz/art_doc-BBF9_13FF6AADB854C12572A20046586E.html >.

⁸ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999, s.37.

1.2.2 Rozhlas

Rozhlas je telekomunikační zařízení pro jednosměrný přenos zvuku na dálku. Pravidelné rozhlasové vysílání se rozvíjelo v USA v roce 1920, Velké Británii v roce 1922, Československé republice v roce 1923. Dne 18. května 1923 začíná vysílat český rozhlas „Radiojournal“.

Rozhlas, jako vlivné médium, sehrál důležitou roli v našich dějinných událostech. Zahajoval např. Pražské povstání v květnu 1945, v srpnu 1968 zase aktivně informoval o vstupu vojsk Varšavské smlouvy na území ČSSR a vyzýval k odporu. Za komunistického režimu byly zahraniční rozhlasové stanice zdrojem necenzurovaných informací. Signál Rádia Svobodná Evropa, Hlasu Ameriky nebo BBC byl proto rušen rušičkami.

„Rozhlas jako auditivní médium se výrazně prosadil od 20. let minulého století. Umožňuje kvalitní a rychlé předávání informací. Mluvené slovo působí bez rozdílu na všechny sociální skupiny. Dnes existuje rozsáhlá síť rozhlasových stanic nejrůznějšího zaměření, jejich funkce je však povětšinou zredukována na zpravodajství a hudební programy. Tím se také pro značnou část posluchačů stávají jenom jakousi zvukovou kulisou k jiným činnostem.“⁹

1.2.3 Televize

První mechanická televize byla představena poprvé v roce 1928 v USA a v roce 1929 ve Velké Británii a Německu. V roce 1930 byl s televizním obrazem přenášén také zvuk. První mechanickou televizi předvedl ve Velké Británii John Logie Baird v roce 1926, systém mechanické televize byl však nespolehlivý, a tak ho brzy nahradila elektronická televize. Pravidelné televizní vysílání BBC bylo zahájeno v roce 1936. V roce 1946 Peter Carl Goldmark předvedl první funkční systém a přijímač barevné televize. U nás probíhal ve 30. letech výzkum a byl spojen se jménem Jaroslava Šafránka. Do situace však zasáhla válka a televizní vysílání u nás bylo zahájeno až v roce 1953. V 70. a 80. letech pak do oblasti televizního vysílání výrazně zasáhly kabelové systémy a vysílání přes satelit. V současnosti probíhá další významný technologický posun: digitalizace. Hybrid plazmové televize představila v roce 1992 společnost Fujitsu a roku 1994 začal společný projekt firem

⁹ KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha : Portál, 2008, s.125, 126.

Panasonic a Plasmaco. První plazmová televize na trhu pocházela od společnosti Fujitsu a začala se prodávat v roce 1996.¹⁰

„Televize (audiovizuální médium), jejíž rozmach nastal po 2. světové válce, zasáhla v průběhu 2. poloviny minulého století do života lidí nejvíce. Zvuk se v ní spojil s obrazem, takže je schopna nás velmi působivě seznamovat s nejaktuálnějšími událostmi (sportovními, uměleckými, politickými, přírodními) z celého světa. Tím, že všem divákům předkládá stejný obraz vzorů a norem chování, poznatků a citových zážitků, v nich navozuje pocit pospolitosti. Televize tak formuje i deformuje. Je mimořádně účinným prostředkem masové manipulace. Pokud jí člověk nedokáže odolat, bere mu volný čas, omezuje jeho aktivitu, poškozují zrak a při dlouhém vysedávání u obrazovky se mohou objevit i ortopedické problémy.“¹¹

1.2.4 Reklama

První písemný záznam o reklamě se dochoval na hliněné tabulce, kterou archeologové objevili v Egyptě. V antice využívali obchodníci a řemeslníci reklamu k propagaci výrobků a služeb. Před krámkou či dílnami okázale vystavovali výrobky nebo jejich symboly a hlasitě je vychvalovali. Někteří už tehdy zveřejňovali své nabídky v psané podobě na vývěsní tabuli nebo přímo na zdi domu.¹²

Ve středověku to, podle čeho mohl kolemjdoucí usoudit, co najde v útulném krámkou, byl většinou malý kovový cechovní znak. Každý cech měl svůj symbol. Časem, ale cechovní znaky nestačily potřebám obchodníka, který potřeboval zaujmout své zákazníky. Obchody tak začali zkrášlovat nejen zvenčí, ale i zevnitř. Zlom přichází až v polovině 19. století. S průmyslovým a technickým rozvojem vznikají první továrny. Věci postupně snižují svoji cenu a stávají se tak daleko dostupnějšími pro širokou veřejnost. I přes rostoucí nabídku se však ne zcela dostačujícím způsobem zvedala poptávka. Proto byli producenti nuceni přistoupit k opatřením, která by tuto situaci pomohla řešit. A právě to ovlivnilo rozvoj reklamy do její dnešní formy. Česká veřejnost v této době reklamu přijímá jen s velkými obtížemi. Nedůvěru v reklamu způsobují podvodníci, kteří chtějí pomocí reklamy prodat „zázračné“ výrobky. Devatenácté století přineslo kulaté plakátovací sloupy, které měly vnést pořádek do chaotického vylepování vývěsek a reklamních oznámení. Poprvé se objevily

¹⁰ MALETÍNSKÝ, V. *Televize a její historie* [online], c 2011, [cit. 2012-02-05] URL:<<http://vtm.zive.cz/aktuality/televize-a-jeji-historie>>.

¹¹ KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha : Portál, 2008, s.126.

¹² Internetový časopis OKO. *Historie reklamy* .[online],[cit. 2012-02-05] UPL:< <http://oko.yin.cz/11/historie-reklamy>>.

v Berlíně roku 1855, kdy jich bylo instalováno v ulicích města sto kusů. V Německu se jim dodnes říká podle jejich vynálezce Litfassovy sloupy.¹³

První reklamní agentury vznikají okolo poloviny 19. století. Stále více lidí se snaží využít reklamu pro své zboží a služby, ale není zde jednotnost a vyznačuje se kýčovitostí.

Až na počátku dvacátého století, s příchodem nového uměleckého stylu, secese, se změnila i reklama. Jednotnost se stala důležitostí.

Poválečná reklama, zejména po roce 1948, se snažila lidem vnutit, že reklama je buržoazní přežitek a původní označení nahrazovala pojmem socialistická propagace. Otázkou je, na co taková reklama byla, když daný výrobek vlastně neměl konkurenci, ale důvodem byla nutnost naučit používat nový výrobek. Prvním socialistickým reklamním podnikem byl Merkur.

V současné době se reklama orientuje kromě tradičních prostředků i na momenty překvapení, či záhady. Billboardy mají pouze vzbudit zvědavost kolemjdoucích. Ti se většinou sotva dozví, jaký produkt je předmětem reklamy. Výsledek se dostaví buď v následující fázi reklamní kampaně, nebo si ho musí zjistit jinde.

Reklama se natrvalo usídlila v moderní konzumní společnosti a podle některých kritiků dokonce hrozí, že neustálý tok reklamních nekorektních informací přebije to, co má být skutečně sděleno.

1.3 Historie internetu a sociálních sítí

1.3.1 Internet

„Na přelomu století vstupuje do našeho života stále výrazněji internet. Vzhledem k jeho šíři nabídky a možnostem využití se postupně stává médiem, které předčí všechna předcházející. Shrnuje v sobě všechna pro i proti tradičních médií a je zřejmě otázkou krátkého času, kdy zcela získá prioritu.“¹⁴

Internet je celosvětový systém navzájem propojených počítačových sítí („sít' sítí“), ve kterých mezi sebou počítače komunikují pomocí rodiny protokolů TCP/IP. Společným cílem všech lidí využívajících Internet je bezproblémová komunikace (výměna dat). Slovo Internet pochází z mezinárodní (původně latinské) předpony inter (česky mezi) a anglického slova net (network, česky síť). Původně šlo o označení jedné ze sítí připojených k Internetu, avšak došlo k zobecnění pojmu, který dnes označuje celou síť. Internet vznikl pro řešení

¹³ Internetový časopis OKO. *Historie reklamy*. [online], [cit. 2012-02-05] UPL:< <http://oko.yin.cz/11/historie-reklamy>>.

¹⁴ KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha : Portál, 2008, s.126.

krátkodobých projektů v malých týmech, aby v období studené války zajistil vedoucí technologické postavení USA. V únoru 1958 byla proto založena agentura ARPA (později DARPA, v podstatě grantová agentura pro řešení). Dne 29. října 1969 byla zprovozněna síť ARPANET se 4 uzly, které představovaly univerzitní počítače v různých částech USA. Síť byla decentralizovaná, takže neměla žádné snadno zničitelné centrum a používala pro přenos dat přepojování paketů (data putují v síti po malých samostatných částech, které jsou směrovány do cíle jednotlivými uzly sítě). Od té doby se počet připojených počítačů i uživatelů neustále čím dále tím rychleji zvyšuje (exponenciální růst). Forma WWW stránek přišla mnohem později, než samotný internet. Z počátku byla síť využívána čistě k propojení dat počítačů pro účely armády a později vlády. Decentralizovaná struktura sítě se ukázala jako vhodnou pro WAN (wide area network) v řešení pro celý svět.¹⁵

Výhodou internetu jsou nejen nízké náklady, ale hlavně neomezený rozsah a rychlost publikování, dostupnost archivů, snadnost komunikace a zpětné vazby. Jeho nevýhodou je, že zejména mladí lidé si často neuvědomují, že informace poskytnuté ve virtuálním prostředí, se mohou stát informacemi veřejnými a často se budou zneužívat. Spousta lidí se vydává za někoho jiného, překrucuje o sobě informace, atd. Bohužel ve virtuálním prostředí internetu je k tomu mnoho příležitostí a sociální kontrola zde není tak silná, dalo by se říci, že běžný uživatel těžko zjistí pravou identitu jiného uživatele.

S rozvojem technologií se rychle rozvíjí i internet a stává se prostředkem vlivu, ovládnutí a prosazování inovací ve společnosti, je vlastně zdrojem moci, prostředím, kde se odehrává celá řada událostí z oblasti veřejného života, primárním klíčem ke slávě. Je také prostředkem zábavy a určuje nejběžnější způsoby trávení volného času u dnešní mládeže.¹⁶

Sociologie a psychologie se přiklánějí k názoru, že virtuální prostory počítají se zcela novou konstrukcí identity. Interaktivní chaty a online prostory byly často viděny jako rovnostářské prostory. Naproti tomu někteří vědci popisují online prostory jako místa, kde jednotlivec může přijmout rozmanité identity takovým způsobem, který by nikdy předtím nebyl možný a způsobit změny v tradičních ponětích o identitě samotné. Virtuální realita může někomu pomoci utéci „z vazeb reálna“ a tím umožní překonat problémy v reálném životě.¹⁷

¹⁵ Ja, *Internet* [online], c 2011, [cit.2012-02-05], URL: <<http://nasehistorie.blog.cz/1112/internet>>.

¹⁶ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999, s.21.

¹⁷ ŠMAHEL, D. *Psychologie a Internet*. Praha: Triton, 2003, s.49.

1.3.2 Sociální síť

Pojem „sociální síť“ byl zaveden dlouho před tím, než vznikl internet a všechny současné internetové sítě a to již v roce 1954 sociologem z „Manchesterovy školy“ Jamesonem Barnsomem.

Dnes pojem sociální síť znamená určité okolí člověka. Samotný člověk je centrem sociální sítě, jeho známí jsou větve této sítě, a vztahy mezi lidmi jsou vztahy i v sociální síti. Hlubší bádání nad sociálními sítěmi navede na klasifikace vztahů mezi objekty: jednosměrné, obousměrné, síť kolegů, spolužáků, atd.

Ve druhé polovině 20. století se sociální sítě začaly vyvíjet jako vědecká koncepce. Na začátku se rozšířily na západě, potom se dostaly i k nám. Následovalo to, že se tento obyčejný pojem sociologů stal trendovou koncepcí, která se stala jedním ze základních pilířů koncepce WEB 2.0, o které se jako první zmínil Tim O'Reilly v září roku 2005 ve svém článku „Tim O'Reilly – What is Web 2.0“. Historicky první sociální sítě tvořily skupiny lidí, jenž používaly klasické maily pro podporu svých sociálních vztahů. Prvními uživateli sociální sítě se stali „vojáci“ v síti ARPA NET. Byl to první krok k stvoření internetu a současných sociálních internetových sítí. Dalším krokem bylo objevení IRC (Internet Relay Chat – chat přes internet) systému pro komunikaci v reálném čase. IRC je vynález finského studenta Jarkko Oikarinena . Již v roce 1988 totiž vznikaly velké sociální sítě, které se ale s dnešními nemohou srovnávat. V roce 1995 Randy Conrad vybudoval první sociální síť classmates.com, která již tehdy měla dost společného se současnými sociálními sítěmi. Tyto webové stránky pomáhaly registrovaným uživatelům hledat a udržovat vztahy mezi spolužáky, studenty a jinými známými. Dnes web čítá přibližně 40 milionů uživatelů, z nichž většina pochází hlavně ze Spojených států a Kanady. Koncepce Classmates se ukázala jako úspěšná a proto ji následovaly světové giganty jako MySpace, Facebook, Bebo nebo LinkedIn¹⁸

Sociální sítě se staly novým gigantickým komunikačním kanálem. Na počátku byly založeny k jiným účelům, než ke kterým dnes slouží, tj. k řešení reálných problémů. Jsou založeny na komunikaci mezi uživateli a cílem je sdružování lidí, kteří by se jinak fyzicky nemohli setkat. Vzájemnou komunikací lidé vytvářejí hustou síť, v rámci které sdílí své názory a diskutují o nejrůznějších tématech.

Podobně jako u jiných věcí, existuje i možnost závislosti na Internetu. Studií a materiálu zpracovaného na toto téma je ovšem minimum a tato forma závislosti je často podceňována.

¹⁸ Historie sociálních sítí [online], c 2008, [cit.2012-02-25], URL:<http://socialnisite.cz/info/historie_socialnich_siti>.

2 Co jsou to média

Slovo „médiium“ vychází z latiny a znamená prostředek, prostředník, zkrátka tedy to, co zprostředkování zajišťuje. Výraz médiium známe i ve vědách, které se věnují mezilidské a sociální komunikaci. Jde tedy o médiium komunikační.¹⁹

„Když dnes mluvíme o médiích, nejedná se jen o knihu a noviny, ale o fotografii, rozhlas, film, televizi, počítačové hry nebo tzv. multimédia.“²⁰

Výraz médiium má více významů:

- a) technologie, které zajišťují přenos informací,
- b) lidé, kteří produkují mediální obsahy,
- c) masové sdělovací prostředky, tištěné i elektronické masmédiium.

2.1 Primární komunikační média

Primárním komunikačním médiem je kód, který je v rámci daného společenství univerzální – např. přirozený jazyk (čeština), neverbální komunikace, slouží za zprostředkovatele sdělení mezi účastníky komunikace.

Kód je soubor znaků a pravidel pro užívání (např. to, jak se slova skládají dohromady).

Rozlišení kódů:

- a) primární kódy - psané a obrazové
- b) sekundární kódy (znaky a způsoby užití primárních kódů typické pro určité typy komunikace) – sekundární kódy jsou hlavní mechanismy k parodování něčeho, patří sem i podhled a nadhled, nespisovný jazyk.

Znaky, kódy, význam.

Slova, obrazy a zvuky dávají smysl. Tomu by měla předcházet v podstatě shodná představa o tom, co si lze pod souhrou těchto kategorií představit – neboli s jakým významem je možné si je spojit. Významy vznikají v procesu komunikace.

Klíčovými pojmy konstituování významu jsou znak a kód jako intersubjektivní, společensky platné, sdílené nástroje komunikace. Znakem je vše, co může v mezilidské komunikaci odkazovat k něčemu jinému, každý znak musí něco označovat, tzn.:

- být smyslově vnímatelný,
- odkazovat k nějaké skutečnosti,
- odkazovat k nějaké představě.

¹⁹ JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Média a společnost*. Portál, Praha 2007, s.18.

²⁰ BLAŽEK, B. *Tvář v tvář obrazovce*. Slon, Praha 1995, s.88.

Význam znaků spolu lidé v určitém kulturním prostředí sdílejí proto, že mezi objektem, významem a označujícím existuje nějaká podobnost, uživatelé daného znaku se na jeho významu shodli a užívají ho v praxi.

U významu znaku rozlišujeme rovinu denotace (odkaz ke skutečnosti a zobecněné představě), konotace (odkaz k postojům, pocitům a hodnocením) a mýtu (odkaz k obecně platným soudům).

Významy slov, zvuků a obrazů, které se v médiích používají, jsou společensky a kulturně podmíněné konstrukce. Kód je jakýkoliv systém vzájemně souvisejících znaků a pravidel pro jejich užívání, na nichž se shodují příslušníci kultury, v níž se příslušný kód užívá. Podstatné rysy kódu:

- znaky, které ho utvářejí, jsou uspořádány do skupin, z nichž je možné vybírat,
- znaky z různých skupin je možné syntagmaticky uspořádat do sdělení (textů),
- znaky nesou význam, na němž se jeho uživatelé shodnou.

Studiem znaků se zabývá sémiotika (sémiotika se soustřeďuje na tři základní oblasti:

- analýzu významů znaků = sémantika,
- analýzu pravidel pro kombinování znaků = sémiotická syntax,
- analýzu vztahu mezi znaky/kódy a jejich uživateli = pragmatika).

Ze sémiotického hlediska je každé sdělení textem, který je možné přečíst (může se jednat nejen o klasický text, ale i fotografii, obraz, novinovou stránku, atd.)²¹

2.2 Sekundární komunikační média

Sekundárními médii jsou prostředky snažící se o záznam nebo přenos sdělení, např. obrázky, písmo, tisk a nejrůznější prostředky mechanického, analogového i digitálního nahrávání. Také různé přenosové cesty od kouřových signálů přes telefon až po počítačové komunikační sítě.

Sekundární média – jsou modernější, snaží se překonat čas a prostor mezilidské komunikace. Snaha, aby sdělení vydržela, uchovala se, ale dostala se i širokému počtu posluchačů nebo diváků (jsou to písmo, tisk, nahrávání, signalizace – kouřové signály, vlajkové abecedy, vysílací techniky jako telefon, internet).

Periodizace vývoje lidské komunikace:

1. epocha znamení a signálů,
2. epocha mluvení a jazyka,

²¹ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, s.136,137.

3. epocha psaní,
4. epocha tisku,
5. epocha masové komunikace.²²

Jednotlivé etapy na sebe navazují a v nejrůznějších podobách se uchovávají (i v době počítačů píšeme dopisy na papíře, nejenom elektronické).

Typy mezilidské komunikace (rozlišeno dle roviny uspořádání společnosti, kde se komunikace odehrává):

- intrapersonální (se sebou samým),
- interpresonální (2-3 jedinci – dyadická či triadická),
- skupinová (uvnitř určité skupiny – např. rodina),
- meziskupinová (mezi ustavenými skupinami, např. třídami ve škole, sportovními týmy),
- institucionální/organizační (v rámci politického procesu, podnikatelského subjektu),
- celospolečenská (potenciálně dostupná všem, podmíněna i masovými médii).²³

2.3 Masová média

„Masmédia jsou ta média, jejichž prvotním účelem je utvářet a udržovat masy. Tyto dvě entity se tedy vzájemně předpokládají a nemohou existovat odděleně.“²⁴

Média, která slouží k celospolečenské komunikaci, se nazývají média masová. Příjemci mají mezi sebou žádné nebo slabé sociální vazby, takže představují anonymní masu. Tato média tak vytvářejí nové sociální vazby ve společnosti, utvářejí novou identitu pomáhající jedinci najít své místo ve společnosti mezi ostatními lidmi (ať už skutečné nebo domnělé).

Mezi masová média řadíme:

- noviny,
- časopisy,
- knihy,
- TV vysílání (kabelové, pozemní, satelitní),
- rozhlasové vysílání,
- film,
- CD,

²² JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, s.18.

²³ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, s.16.

²⁴ BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Slon, Praha 1995, s.68.

- magnetofonové kazety,
- internet.

Prvním skutečně masovým médiem byl tisk, který se začal velmi rychle rozvíjet od poloviny 19. století. Rozvoj masového tisku byl závislý na konkrétních společenských podmínkách – jinak vypadal tisk ve svobodné Francii, jinak vypadal český tisk v Rakousku-Uhersku. Postupně se rozvinuly dva druhy periodik – „seriózní listy“ (majetnější a vzdělanější čtenáři) a „masové tituly“ (čtenáři z vyšších vrstev). Obsah listů byl přizpůsoben čtenářské obci. Specifický byl stranický tisk.²⁵

Masová média patří mezi vzájemně provázané subsystémy, které mají ve společnosti určité úkoly nebo poslání.

Mezi tyto společenské funkce řadíme:

1. informování – o událostech, rozdělení moci.
2. socializace – vysvětlování a komentování událostí, platných společenských vztahů, podpora ustálených společenských norem.
3. kontinuita – podpora stávajících kulturních vzorců.
4. zábava – nabídka napětí, pobavení a rozptýlení.
5. získávání – pro společensky významné cíle v různých sférách života.²⁶

Média představují významné průmyslové odvětví, jehož činnost je podmíněna řadou faktorů. Média nemohou stát „vně“ společnosti a kultury, nýbrž jsou jejich součástí – jsou jimi ovlivňovány a sami zároveň ovlivňují. Média se významným způsobem podílejí na formování nejrůznějších projevech kultury dané společnosti.

²⁵ JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, s.30 .

²⁶ JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, s.44.

3 Působení médií

Mnoho rodičů dnes dohlíží na množství a kvalitu toho, na co se jejich děti v televizi dívají. Je vhodné stanovit, jak dlouho se děti denně nebo týdně budou dívat, a dohodnout se s nimi, na jaké pořady. Děti se tak učí plánovat, vybírat si a vychutnat si ten „svůj“, než aby sledovaly nepřetržitý proud pořadů. Je dobré umístit televizor někam, kde se běžně nezdržujeme, aby neovládal rodinný život.²⁷

Mediální obraz světa složený z povrchnosti obsahu, vytváření pseudoreality a fragmentace skutečnosti (to znamená, že např. televize pracuje tak, že rozloží každý děj na dílčí fragmenty, z nichž lze složit mnoho různých, celek předstírajících obrazů světa, kde ten jediný správný svět, nelze jednoznačně rekonstruovat) často vytváří dojem jednoty a otevřeně hájí mediální svět jako zábavnější, pestřejší a lepší. Děti, a zejména mládež, se nechávají strhnout působením médií, napodobováním, které je psychologickým základem učení, získávají určité vzorce chování. Je pravdou, že např. televize patří neodmyslitelně k životnímu stylu a její úplné uzavření dětem představuje stejný extrém jako mnohahodinové vysedávání u její obrazovky.²⁸

3.1 Násilí a pornografie na obrazovce

Pro děti a mládež představuje největší hrozbu mediální násilí. Jednak proto, že předváděné scény bývají příliš krvavé a kruté, jednak proto, že nespravedlivé, zločinné násilí ve filmech bývá líčeno se sympatií. Největším nebezpečím jsou brutální počítačové hry, kde je dítě samo v roli agresora. Nadměrné množství času, které tráví děti i dospělí audiovizuální mediální zábavou, vytlačuje ze života aktivní způsoby trávení volného času, brzdí rozvoj představitelství a řeči, potlačuje tvořivost a družnost, oslabuje citové vztahy. Pro menší děti musí rodiče cílevědomě vybírat vhodné pořady a pokud možno ovládat obrazovku i pomocí videa. Starší děti vedeme k tomu, aby samy rozumně volily televizní pořady, filmová představení, videokazety, počítačové hry. Tato výchova se nejlépe daří společným sledováním pořadů. Zároveň je nutné dodržovat v rozumných mezích audiovizuální mediální zábavu. Sociální izolaci, kterou to dětem způsobuje, je třeba kompenzovat hodnotnějším

²⁷ BIDDULPH, S. *Proč jsou šťastné děti šťastné*. Praha: Portál, 1997, s. 107.

²⁸ MUSIL, J. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003, s.92,93,94,96.

rodinným životem a zapojením rodiny do odpovídajícího širšího společenství lidí, kteří se – v pozitivním smyslu – odlišují od průměru.²⁹

Televizní pořady pro děti, zvláště pro ty nejmenší, jsou poměrně nevinné. Je tu méně vražd, méně krve. Přesto je v pořadech pro děti nejvíc násilí! To tu má jen o něco měkčí podobu: rvačky, výprasky, honičky, nadávky a výhružky. To však neznamená, že to je méně škodlivé. Je to násilí „přiměřené věku“, pro starší diváky autoři přitvrdí. Děti obojího pohlaví, každého věku, každé rasy, z každé společenské vrstvy, na každém stupni inteligence mohou být ovlivněny sledováním násilných pořadů na obrazovce.³⁰

Násilí na obrazovce láká především k napodobení - děti si třeba zkoušejí šikanování slabších spolužáků, které viděly na videu. A to, i když přímo nenapodobují, oslabuje jejich schopnost soucitu a probouzí se v nich nebezpečné zalíbení v krutosti, případně k destruktivitě, v ničení věcí. U jiných může sledování takových pořadů vést k bázlivosti, k přílišnému strachu z násilí, ke zbabělému chování. I to je nebezpečné. Existují vědecké důkazy o škodlivosti mediálního násilí. Velmi zde záleží na okolnostech a prostředí, v němž se dítě pohybuje. Dítě z rodiny s bezpečným citovým zázemím je ohroženo méně, nicméně ani jemu to neprospívá. Počítačové hry jsou ještě nebezpečnější. Kromě pasivního sledování má dítě možnost působit na to, co se před ním děje, samo zasazuje rány, po nichž teče krev, padají hlavy. Můžeme namítnout, že v mnoha klasických pohádkách a biblických příbězích je mnoho krutosti, ale záleží na zasazení do příběhu. Tam, kde dobro vítězí nad zlem, se dítě učí nebát se. Ve filmech však stále častěji vítězí zločinci a sobci, nebezpečná je drastičnost, se kterou je násilí znázorněno.³¹

Pornografie děti poškozují tím, že jim zkracuje dětství, předčasně probouzí sexuální citění. Navíc bere milostnému životu to, co je na něm nejkrásnější: něhu, krásu objevování. Je zde poníženo ženství: žena je v pornu předváděna jako nějaké zboží nebo otrokyně, která je k dispozici pro mužskou chuť. Zobrazení sexuality není vždy pornografie. Nelze předem určit předpísem, kam až smí být ve filmu odhaleno ženské či mužské tělo, kolik procent obrazovky smí zabírat. Musí zde být někdo, kdo má dostatečně jemné estetické a mravní citění i zkušenost v práci s dětmi, aby případ od případu řekl: toto necht' se vysílá bez omezení, toto ať je přístupno mládeži do 12, 15 či 18 let... a na tohle se laskavě dívejte, máte-li na to vůbec žaludek, jen v soukromí! U nás jsme po zkušenostech s komunistickou

²⁹ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*, Praha: Portál, 1995, s. 35,36,37,38,42,44,58,59,60.

³⁰ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*, Praha: Portál, 1995, s.18.

³¹ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*, Praha: Portál, 1995, s.19,20,21.

cenzurou na jakékoliv zákazy velmi citliví, takže obchodníci s pornografií a násilím mají zlaté časy. Jistá sexuální výchova pro děti je jistě potřebná, nikoliv však touto cestou.³²

3.2 Zkreslený a ochuzený obraz světa, zdravotní následky

Zejména dětem, které se teprve učí odlišovat skutečnost od televizního obrazu, hrozí, že si vytvoří falešný obraz světa, protože nejsou schopny odlišovat co je skutečné a co je pouze iluze v televizi a tohoto obrazu se budou později jen těžko zbavovat. Duševní potrava má v dítěti upevňovat obraz světa, v němž vládne řád. Záznaky se zkrátka dějí podle určitých pravidel. Dnešní tvůrci, lépe řečeno výrobci dětských pořadů, na to zapomínají. Před televizorem zakrňuje jedna z nejkrásnějších schopností, která ke svému rozvoji potřebuje ticho a klid. Především reklamy navozují pocit, že lidé konzumující tak, jak reklama předkládá, jsou krásní, šťastní a rodinná idyla bezchybná. Také s mnoha hodinami před televizorem zakrňuje tvořivá představivost, snění, fantazie.³³

Určitý druh lži nazýváme kýčem. Je to něco jako pohádka, která předstírá, že je skutečností. Tímto trikem získává kýč mnoho lidí, kteří se v příbězích na obrazovce nechtějí setkat s pravdou o světě a o sobě samých, naopak se chtějí před touto pravdou schovat za laciné iluze. Kýč na obrazovce není zvláště nebezpečný, pokud ho nekonzumujeme příliš mnoho, pokud se nestane únikem před realitou, pokud neovládne naše myšlení jako nějaká nová ideologie.³⁴

S tím, jak se televizní obrazovka stala snadnou dostupnou a přitažlivou zábavou, vytlačuje ze života lidí mnoho cenného, čímž je ochuzuje. Přibývá lidí, kteří tráví před obrazovkou většinu svého volného času, o víkendech u nich bývá „nažhaveno“ od rána do večera. Ubývá aktivní rekreace, sportu, turistiky. Není čas na klidné rozhovory a hry s dětmi, méně spolu hovoří i manželé, zvláště o podstatných věcech. Proto se navzájem méně známe a hůře si rozumíme. Člověk má naplno žít svůj osobní příběh. Před obrazovkou ztrácí sám sebe v tisících příbězích, které se mu zdají zajímavější, šťastnější, správnější – a nakonec i skutečnější než ten jeho vlastní.³⁵

Je jisté, že mnoho hodin strávených před televizní obrazovkou má neblahý vliv na fyziologii člověka. Ubývá pohybu na čerstvém vzduchu, křiví se páteř, kazí se oči, přehnaně se dráždí nervový systém. Některým dětem se před usnutím vybavují děsivé scény. Děti také rády mlsají u televize, aniž by vnímaly, kolik toho sní. To potom vede k přejídání a to

³² ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*, Praha: Portál, 1995, s 24.

³³ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*, Praha: Portál, 1995, s 28,30.

³⁴ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*, Praha: Portál, 1995, s.25.

³⁵ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*, Praha: Portál, 1995, s 26,28.

většinou pochoutkami, které zdraví nijak neprospívají. A v neposlední řadě, v okruhu asi dvou metrů od televize, působí na člověka záření. Tento vliv elektromagnetického záření v okolí televizoru je objektem vědeckého bádání, přičemž vše nasvědčuje tomu, že lidem rovněž škodí.³⁶

³⁶ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*, Praha: Portál, 1995, s 30.

4 Vliv médií na mládež

„Z hlediska vývoje dítěte není dialog pozdním květem řeči, ale její kolébkou, prapočátkem. Monolog je v této perspektivě zvláštním druhem dialogu, a to dialogem zvnitřněným (kdy mluvím k myšlenému protějšku) – nebo také odcizeným či rozpadlým. Podíl dialogu a míra jeho otevřenosti a čestnosti jsou nejlepším kritériem pro posouzení zdravotní zdraví média a našich vztahů s ním.“³⁷

Média mají zřejmý vliv na chování jedince již svou existencí. Mění životní styl člověka, zejména toho, kdo v nich hledá návod k řešení svých problémů, mládeži, či dětem, kteří jsou snadno ovlivnitelní a jsou početnou skupinou jejich uživatelů. O vlivu a účincích médií se však velmi často hovoří hlavně v negativních souvislostech, ve spojitosti se zobrazováním násilí a potenciálním vlivem na růst agresivity dětí a mladistvých. I když jsou média zdrojem inspirace pro jejich další chování, není možné hledat přímou souvislost mezi tím, co mediální sdělení obsahuje a jednáním lidí. Na druhou stranu se média velkou měrou podílejí na formování názorů, zejména u jedinců, kteří nemají k danému problému vyhraněný jasný postoj a samozřejmě dětí, které navíc mnohdy nejsou schopny rozlišovat mezi fikcí a realitou zobrazovanou v médiích.

Média jsou společenskou institucí natolik významnou a natolik provázanou s dalšími institucemi, že jejich podíl na stavu společnosti či rozpoložení jedince prakticky není možné od společnosti izolovat a zkoumat samostatně.

V posuzování možného účinků médií hrají rozhodující roli:

- a) **stav společnosti samé** - vzdělanost, způsob komunikace,
- b) **rozvoj médií** - technický rozvoj,
- c) **rozvoj poznání společnosti a uvažování o ní** - vliv médií se mění v souvislosti se sociologickým a psychologickým vývojem a na proměnách technik zkoumání společnosti.

4.1 Vliv výchovy

První skupinou, která působí na vývoj dítěte je jeho rodina. Zkušenosti z rodiny podstatně ovlivňují účast dítěte v jiných sociálních skupinách – zda bude dobře umět navazovat styk s druhými, zařadit se do skupiny, zvládat konflikty, zda bude oblíbené či neoblíbené, spolupracující nebo nespolehlivé, agresivní, dominantní či submisivní. V rodině se totiž

³⁷ BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Slon, Praha 1995, s.61.

kladou základy pro dovednosti a návyky v sociální komunikaci. Složitost sociální komunikace je také v tom, že probíhá dobře jen za předpokladu, že jsou informace adekvátně vysílány a také přijímány. Ve skutečnosti často zakrýváme svoje emoce a názory, a pokud člověk přijímající sdělení pozorně nenaslouchá jak slovnímu, tak mimoslovnímu sdělení, neposkytne adekvátní zpětnou vazbu a tím vzniká prostor pro nedorozumění.³⁸

Na rozvoji osobnosti se také podílí využívání volného času a zejména zájmové činnosti, které poskytují nejen odpočinek, zábavu a kompenzaci jednostranných činností učebních, ale plní i další funkce ve vývoji osobnosti:

- k uspokojování potřeb: seberealizace, poznávání, komunikace, cíl a životní smysl,
- k poznávání různých druhů činností, např. důležité pro volbu povolání,
- k formování dovedností, vědomostí, schopností, zájmů a volných vlastností,
- k tomu, aby se mladistvý naučil využívat volný čas ve shodě s upevňováním tělesného a duševního zdraví a rozvíjením osobnosti.

Podstatné je působení rodičů, učitelů a dalších osob, aby mladistvý využil daných možností. Záleží na způsobu využívání volného času, emočním klimatu, způsobu výchovy a společných činnostech s mladistvým.³⁹

V dnešní uspěchané době prožívá spoustu dětí a mládeže nedostatek pozornosti. Mají pocit, že je jejich okolí nevnímá, především dokud je všechno v pořádku. Kdo zjevně nemá problémy, ten nemusí být vnímán. Rodiče a učitelé si více všímají toho, kdo má buď velmi dobré nebo naopak velmi špatné výkony, či chování. Rozvoj zdravého sebehodnocení, a tím i rozvíjení a upevňování naší osobnosti, jsou možné jen na základě sociálního vnímání druhými a zpětné vazby. Jestliže nedochází ke zpětné vazbě, nastávají poruchy ve vývoji osobnosti. Až do sedmdesátých let minulého století mnoho lidí trpělo přemírou pozornosti a právě tento zážitek těsnosti pohnul mnoho mladých lidí k tomu, aby se stali nezávislí na rodinných a sociálních kořenech. Předem dané **sociální vazby** byly nahrazovány vztahy, které si člověk sám zvolil, narostla individuální svoboda. V tom spočívá jeden z podstatných důvodů explozivního rozšíření a požívání informačních a komunikačních médií.⁴⁰

Naproti tomu užívání médií v praxi je tak sociabilní nebo tak samotářské, jak si daná osoba přeje. Sociabilní je především s cílem upevnit skupinové vazby, pro usnadnění neformálních konverzačních kontaktů a pro dosažení mediálních osobností na místo

³⁸ ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, Praha : Portál, 2007, s.275,276

³⁹ ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, Praha : Portál, 2007, s. 295.

⁴⁰ BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii*, Hranice: Fabula, 2009, s. 49,50,51.

chybějících vzorů v reálném životě, či partnerů pro dialog. Existuje rozsáhlý soubor dokladů svědčících o velkém významu sledování televize jako ohniska a strukturujícího činitele rodinné interakce, kdy poskytuje příležitosti pro zapojení se do rodinného kruhu i pro distancování se od něho.⁴¹

Sledování televize je jedním z mnoha silných vlivů, které na dítě během jeho vývoje od raného věku působí. Děti jsou televizí přitahovány, baví je, nabízí jim okamžité prožitky, odpočinek a překonávání nudy bez jakékoliv námahy. Nebezpečí spočívá v příliš snadné dostupnosti médií a také v tom, že člověk nepotřebuje umět číst a psát, televize je srozumitelná, názorná, působivá a tedy i přesvědčivá. Televize se často stává nejvýznamnějším komunikačním partnerem dítěte a vystupuje v roli „**třetího dospělého**“. Protože je současná programová skladba zcela prosycena agresí (některé studie uvádějí, že televizní divák vidí každé čtyři minuty násilnou scénu bez ohledu na to, na jaký kanál se dívá), není nezbytné zkoumat pouze vliv sledování televizního násilí na dětského diváka. Diskuze o mediálním vlivu obecně provází velká nejednotnost. Ze všech názorových proudů lze vymezit dva hlavní přístupy k agresivitě zobrazované v médiích: **teorii sociálního učení**, která tvrdí, že agrese je naučená a osvojená od mediálních vzorů, a **teorii katarze**, která se přiklání k názoru, že sledováním násilí ubývá odhodlání dětského diváka projevit vlastní agresivitu. Změny v chování dítěte, v jeho pocitech a postojích však nejsou monokauzální. Do vztahu mezi dítětem a médii vstupuje obrovské množství intervenujících proměnných: dispoziční výbava jedince a jeho temperament, učení, motivace, stávající postoje, vzdělání a příslušnost k sociální skupině, vliv výchovy a rodinná konstelace, socioekonomická pozice, předchozí zkušenosti, věk dítěte z hlediska vývojové psychologie, rozvoj zájmů, koníčků, atd.⁴²

Mediální výchově by měla předcházet, dle mého názoru výchova, tzn. záměrné, cílevědomé a systematické působení, které se projevuje všestranným formováním osobnosti.

4.2 Mediální výchova

Na základě cílů výchovy by měly být **cílem mediální výchovy**:

- vypěstovat u mládeže dovednost žít s médii,
- efektivně jich využívat ke svému osobnímu rozvoji,
- efektivně se bránit jejich tlaku.

⁴¹ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*, Praha: Portál, 1999, s.339.

⁴² SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*, Praha: Triton, 2007, s.129, 130,131.

Mediální výchova je, dle mého názoru, výchovou ke správnému využívání médií. Úkolem médií by mělo být, aby nám média sloužila spíše pro informování, nový rozhled, ne pro slepé napodobování např. mediálních vzorů, nesprávné ovlivňování a zahánění nudy. Mělo by být zájmem, zejména rodičů, vědět, jak jejich děti tráví svůj volný čas, čím se nechají ovládat. Většina dětí v dnešní době místo sportu, kultury a jiných aktivit tráví svůj volný čas nejraději u počítače a televize.

Co se s tím dá dělat? Ovládněme obrazovku!

- **Učme děti vybírat!**

Častou chybou je sednout si k televizoru pokaždé, když máme chuť se dívat. Některé pořady kritizujeme, ale stejně se na ně díváme i nadále a televizor nevypneme. Je důležité naplánovat dětem, co se bude sledovat.

- **Učme děti vypínat!**

Když vás pořad zklame, neváhejte použít vět typu: „Na takovouhle slátaninu se teda dívat nebudu!“, nebo u dětských pořadů: „Terezko, tohle musíme vypnout. Vždyť to nemá hlavu ani patu a pořad tam něco rozbíjejí nebo střílejí nebo do někoho kopou, fuj!“

- **Pozor na počítačové hry!**

Jsou velmi zajímavé a některé děti se díky nim naučí počítač používat, hrozí ovšem, že nahradí kamaráda.

- **Vysvětlujme!**

Starším dětem vysvětlujme škodlivost mediálního násilí, pornografie, kýče a senzacechtivého zpravodajství. S dospívajícími dětmi mluvíme jako rovný s rovným. Jsou posléze aspoň z části nad věcí a nedají se tak snadno strhnout.

- **Vyjadřujme své názory i mimo rodinu!**

Je důležité mluvit o filmech a pořadech na schůzích rodičů a kdekoliv je příležitost. Je dobré psát dopisy televizním a rozhlasovým stanicím, novinám. Důležité je vyjádřit co nejpřesněji, jaký pořad dětem uškodil a který by jim prospěl a proč.

- **Nenechávejme se terorizovat!**

Zapnutým televizorem v restauracích, autobuse, letadle – naučme děti protestovat a žádat o vypnutí. Je to naše právo, i kdyby si všichni přáli pořad sledovat. Máme právo na ticho. Němý televizor by nám neměl vadit, ledaže by běželo porno či násilí takového kalibru, že by došlo k pohoršení a byl ohrožován mravní vývoj přítomných dětí.

- **Kupme video!**

Dá se půjčovat z videopůjčovny, můžeme nahrávat do zásoby z televize nebo vyměňovat se známými.

- **Kupme nebo si alespoň občas vypůjčeme kameru!**

A naučme děti s ní zacházet. Děti se naučí, že mohou samy určovat, co bude v televizi.

- **Zakazujme!**

K ovládání obrazovky patří, nejde-li to jinak i autoritativní zákaz: „Na tohle se dívat nebudeš“. Šetřeme zákazy, ale také se jich nebojme. Dnes často zapomínáme, že dítě potřebuje nejen něžnou péči a lásku, ale že má stejně silnou potřebu pevné autority. Skutečná rodičovská autorita je základním předpokladem úspěšného vyřešení trojúhelníku-rodice-dítě-obrazovka. Dítě musí vědět, že když mu matka nebo otec nedovolí dívat se na určitý televizní pořad, mají k tomu své dobré důvody, i když mu je nevysvětlí, protože to někdy nejde.

- **Odměrujme!**

Určeme sobě i dětem maximální počet hodin, který týdně strávíme sledováním televize – do toho se nezapočítávají jazykové kurzy, naučné pořady a zpravodajství, sledování při žehlení, vaření a jiných činnostech se započítává polovinou, kino se započítá taky. Doporučuje se nejvýše 5 hodin týdně, při dobrém výběru deset hodin, patnáct je dávka z hlediska duševního zdraví maximální. Pokud se sami tímto neřídíme, je malá pravděpodobnost, že se tomu dítě naučí.

Batolatům stačí večerníček, předškolákům nějaká ta pohádka navíc a samozřejmě snímky z přírody. Nikdy nevolejme k televizi děti zabrané ve hře! Zákaz televize patří k nejrozumnějším trestům, musíme mu způsobit nezbytnou nepříjemnost, ale nesmíme mu odebrat to, co je pro jeho vývoj prospěšné – sport, hru na hudební nástroj atd. I četba je aktivnější, protože rozvíjí jazykové schopnosti.

- **Trestejme co nejméně!**

Každé potrestání musíme vyvážit pochvalou, pohlazením, méně často pamlskem.

- **Trest musí být úměrný provinění!**

Trestejme spíše mírněji, než nespravedlivě přísně, hlavně pokud dítě nikomu neublížilo.

- **Trestejme co nejdříve po činu!**

Aby dítě vědělo, za co je trestáno. Musí mít spojení mezi trestným činem a trestem.

- **Snažme se, aby dítě chápalo logiku trestu!**

Aby bylo jasné, že trest je nutný na základě řádu.

- **Ať trestá ten, kdo miluje!**

Bez lásky se nedaří ani drezůra psa. Důležité je, abychom se dětem věnovali a povídali si s nimi o tom, co viděli, musíme aktivně trávit čas s dětmi v přírodě.

- **Chvála odříkání.**

K odměřování patří odříkání. Odříkání je užitečné. Člověk, který je cvičen v odříkání, je méně závislý, vystačí s menším příjmem, dokáže žít zdravěji, spíše odolá různým svodům, víc v životě dokáže, lépe se snese s druhými. Nadbytečnou nebo škodlivou mediální zábavu můžeme dětem poměrně snadno odepřít, jestliže jim to vynahradíme něčím, co většina v běžných rodinách postrádá-vřelý zájem rodičů, dostatek rodičovského času, společné rodinné podniky, poukázat na vlastnosti, či činy rodičů, na které je možno být hrdý. A také to, že dítě bereme vážně, že mu nasloucháme, snažíme se mu porozumět. To je ostatně základ veškeré výchovy. Televize má obrovskou moc. Nejmenší děti nenecháváme před obrazovkou samotné. Se staršími dětmi je dobré dívat se tu a tam na snímek z přírody, na sportovní utkání nebo na dětský film. Z toho, jak naše dítě reaguje na různé scény, pochopíme z jeho nitra mnohé, co by nám jinak zůstalo skryto.

- **Kulturní rodiny, spojte se!**

Když se rodiče rozhodnou vychovat děti jinak, aby ovládaly média, místo toho aby se jimi daly ovládat, poznají brzy, jak jsou jejich možnosti omezené. Nevystačíme se zákazy a varováním. Obrazovka táhne děti jako magnet a skupina vrstevníků, se kterými jsou denně ve styku, vyvíjí tlak, který je rok od roku silnější. Jednotlivá rodina, která se chce vymknout ze všeobecného úpadku životního stylu, musí mít neobyčejnou vnitřní sílu a výdrž.

- **Úloha učitele.**

Vliv učitele na jednotlivé dítě je obvykle mnohem slabší než vliv rodiny.

- **Učme se i my, rodiče!**

Hovořme s dětmi o tom, co viděly! Tím napomáháme rozvoji jejich jazykových schopností a podporujeme kritičnost.

- **Jasně vyjadřujme své postoje! Demaskujme! Konfrontujme s realitou!
Zřídme videotéku s vlastními kazetami pro široké věkové rozpětí.**

Největší hrozbu představuje pro děti a mládež mediální násilí. Jednak proto, že předváděné scény bývají příliš krvavé a kruté, jednak proto, že nespravedlivé, zločinné násilí ve filmech bývá líčeno se sympatií. Největším nebezpečím jsou brutální počítačové hry, kde je dítě samo v roli agresora. Nadměrné množství času, které tráví děti i dospělí audiovizuální mediální zábavou, vytlačuje ze života aktivní způsoby trávení volného času, brzdí rozvoj představivosti a řeči, potlačuje tvořivost a družnost, oslabuje citové

vztahy. Pro menší děti musí rodiče cílevědomě vybírat vhodné pořady a pokud možno ovládat obrazovku i pomocí videa. Starší děti vedeme k tomu, aby sami rozumně volily televizní pořady, filmová představení, videokazety, počítačové hry. Tato výchova se nejlépe daří společným sledováním pořadů. Zároveň je nutné dodržovat v rozumných mezích audiovizuální mediální zábavu. Sociální izolaci, kterou to dětem způsobuje, je třeba kompenzovat hodnotnějším rodinným životem a zapojením rodiny do odpovídajícího širšího společenství lidí, kteří se – v pozitivním smyslu – odlišují od průměru.⁴³

4.3 Média a volný čas

Jedním ze základních požadavků výchovného působení je ovlivňování vývoje jedince v pozitivním smyslu. Ve volném čase se nabízí mnoho možností, jak zlepšit nebo udržet duševní zdraví mládeže.

Díky tomu, že se člověk osvobodil do jisté míry z pracovního procesu a vymezil si volný čas, mu umožnilo, že se může věnovat i jiným aktivitám. Může se věnovat vzdělání, zábavě, kultuře, hře, atd. Do volného času zasahují i média a to stále větší měrou. Média na jedné straně umožňují rychlý a jednoduchý přístup odkudkoliv a kdykoliv a každý si může svobodně a individuálně vybrat, co ho zajímá, na druhé straně člověk bývá manipulován. Média vyplňují velkou část volného času, ale přispívají k pasivnímu a konzumnímu životnímu stylu a zejména **sociální pedagogika** hledá nástroje, kterými by negativní působení těchto prostředků komunikace omezila a dostala pod kontrolu. Může ovšem působit jen nepřímo. Bude tedy záležet zejména na výchově, kde je **jedinec ovlivňován prostředím**, kterému se přizpůsobuje. Možností, jak zmírnit negativní působení médií na dospívající, je **ukázat nedostatky médií a vhodně naplnit volný čas dospívajících** aktivitami, které rozvíjejí jeho osobnost a tělesnou aktivitu.

Výchovou ve volném čase dětí se zabývá **pedagogika volného času**. Díky ní odborníci začali zkoumat aktivity v různých typech prostředí u všech věkových kategorií.

Výchovné působení na děti a mládež ve volném čase podporuje také zdravý vývoj osobnosti, pojem zdraví je vymezován jako stav tělesné, duševní a sociální pohody. Zde je důležitým také obor **psychohygienu**, který poskytuje doporučení pro zachování duševního zdraví všech účastníků činnosti. Mezi základní lidské činnosti patří hra, učení, práce a volnočasové aktivity. Každý druh činnosti má své zvláštnosti, všechny lze výchovně využít při ovlivňování volného času. Zájmová činnost plní funkci výchovnou i poznávací. Rozvíjí

⁴³ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*, Praha: Portál, 1995, s. 35,36,37,38,42,44,58,59,60.

celou osobnost, působí motivačně i socializačně, podporuje seberealizaci. Pro rozvoj zájmové činnosti je třeba budovat ucelenou soustavu příležitostí k uspokojování zájmů, kde není důležité jen množství nabídky různými školskými i jinými subjekty, ale také jejich kvalita a skladba.⁴⁴

Pokud čas dítěte i mladistvého není naplňován vhodnými aktivitami, má jedinec sklon k patologickým činnostem. Také nenaplněnost života si mladistvý kompenzuje např. počítačovými hrami a nahrazuje tím vlastní zážitek zážitkem, který může prožívat spolu s hrdinou jeho her, tak začne prožívat virtuální život svého hrdiny a utíká tak od zátěžových situací, které prožívá ve škole, rodině, mezi kamarády. Proto zájmová činnost, která je správně využívána, pomáhá překonávat stresové situace, zvyšuje sebevědomí i učí, jak se správně rozhodovat, formuje osobnost.

⁴⁴ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha : Portál, 2008, s.138, 165.

II. Praktická část

Téma a zaměření výzkumu

Téma: „Vliv médií při formování hodnotového žebříčku dospívajících“ bylo zvoleno ze zájmu zjistit, jaký mají média vliv na dospívající mládež, jak ovlivňují hodnotový žebříček mladistvých, jestli je rozdíl mezi vlivem médií na děti žijící ve městě a na vesnici a zda je třeba někoho vychovávat k tomu, aby se uměl správně dívat např. na televizi.

Cíle a metoda výzkumu

Cílem práce bylo nalézt základní problémy vlivu médií při formování hodnotového žebříčku na dospívající. Specifikovat postupy, jak ovlivnit postoje mládeže, aby se vymanila z vlivu médií. Nalézt řešení a východiska, která by mohla být nápomocna při změně postojů dospívajících. Nahlédnout do problematiky vlivu médií na dospívající mládež. Výzkumem si tento cíl ověřit, potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy.

K vlastnímu výzkumnému šetření byly použity dvě metody – kvantitativní a kvalitativní. Jako metodu kvantitativního výzkumu jsme zvolili dotazník, který je jedním z nejběžnějších výzkumných nástrojů pro sběr dat, na základě kterého jsme v krátké době získali dostatek informací a dat. Dotazník byl zvolen také proto, že je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat od většího počtu respondentů. Způsob odpovědí na položené otázky pro respondenta jsou jednoduché. Vlastní zpracovávání a vyhodnocování pak bylo úměrné počtu respondentů a zodpovězeným dotazům.

Druhou metodou byla metoda kvalitativní, a to formou částečně standardizovaného rozhovoru s pedagogy.

Stanovení hypotéz pro dotazníkové šetření

Hypotéza 1 – Mladiství tráví u počítače více volného času než u televize.

Hypotéza 2 – Mladiství bydlící na vesnici tráví méně volného času pod „vlivem médií“ než mladiství bydlící ve městě.

Hypotéza 3 – Mladiství navštěvující Waldorfskou školu mají více aktivit (nespojených s médii) ve volném čase než mladiství navštěvující státní školu.

5 Výsledky a vyhodnocení výzkumu

5.1 Metoda dotazníku

Pro výzkum byl kvantitativní metodou dotazníkového šetření vybrán vzorek 207 mladistvých v rozmezích od 13-16 let, bydlících v Praze (navštěvujících státní školu), v Příbrami a jejím okolí (navštěvujících Waldorfskou školu) a v obci Moravská Nová Ves (navštěvujících státní školu).

Z toho bylo:

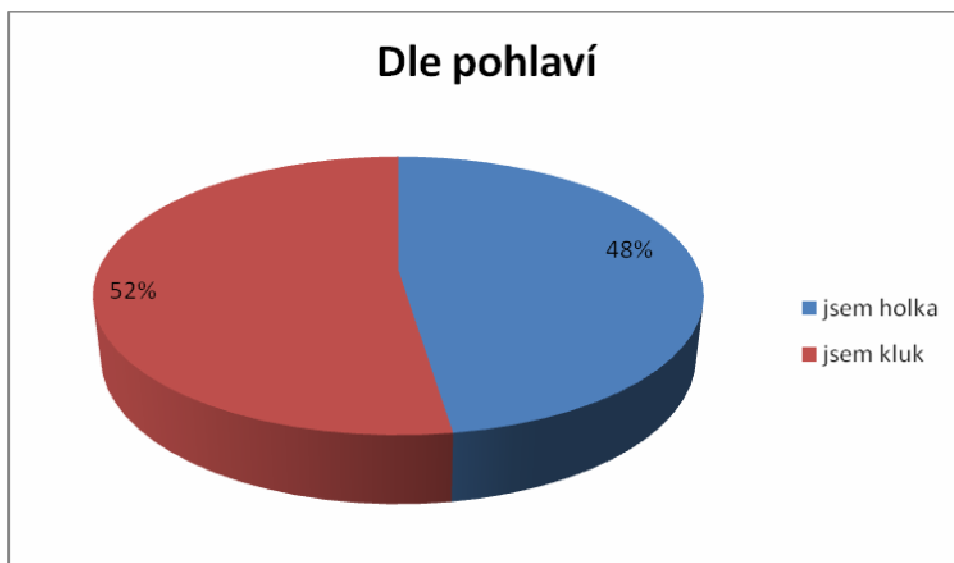
mladistvých do 14 let včetně	94
mladistvých 15 let a více	113
bydlí na vesnici	76
bydlí ve městě	131
navštěvuje státní školu	147
navštěvuje Waldorfskou školu	60

Dotazníkové šetření bylo rozděleno na dvě části, kde byly srovnávány školy dle typu školy (státní a Waldorfská) a typu sídla školy (vesnice a město) s ohledem na vliv médií.

Státní škola

1) Údaje o osobě, která vyplňuje dotazník

Pohlaví	Celkem
jsem holka	70
jsem kluk	77
Celkový součet	147

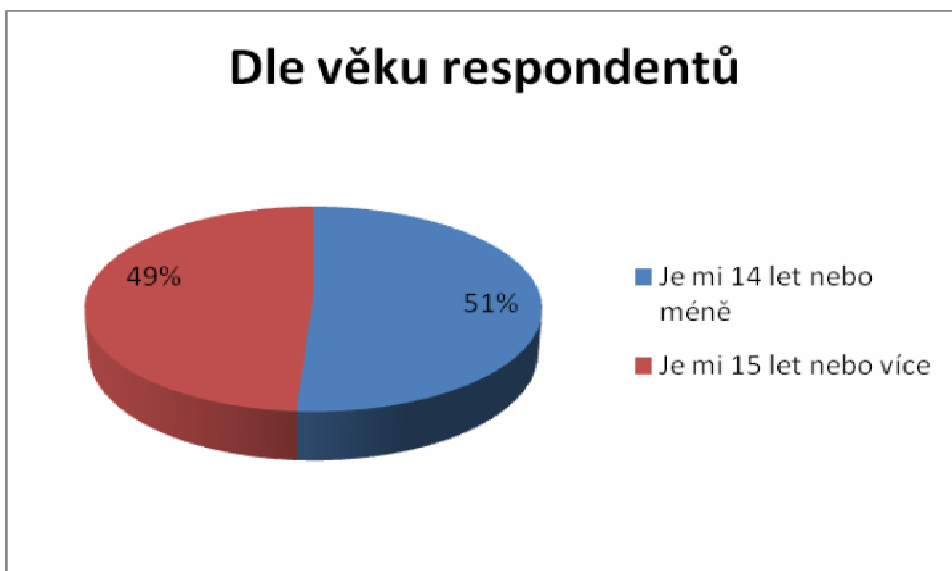

Graf č. 1:

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že průzkumu se účastnilo 48% dívek a 52% hochů ze státní školy.

2) Věk

Můj věk	Celkem
Je mi 14 let nebo méně	75
Je mi 15 let nebo více	72
Celkový součet	147

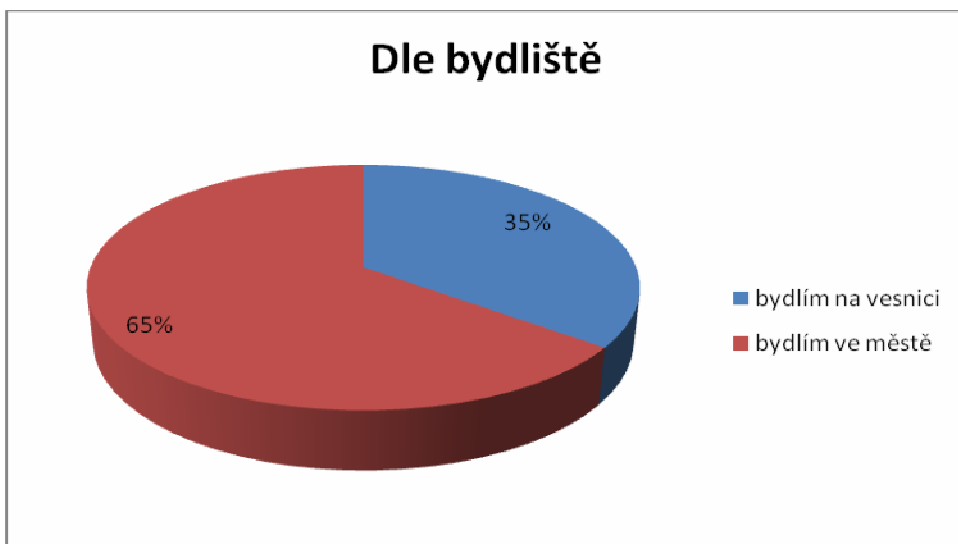

Graf č. 2

Státní školu navštěvuje 51% studentů, kterým je 14 let a méně a 49% studentů, kterým je 15 let a více.

3) Bydliště

Bydliště	Celkem
bydlím na vesnici	52
bydlím ve městě	95
Celkový součet	147

Graf č. 3

Průzkumu se účastnilo 35% studentů bydlících na vesnici a 65% studentů bydlících ve městě, navštěvujících státní školu.

4) U počítače trávím denně

Vesnice

U počítače trávím denně	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
méně než 2 hodiny	20	13	33
více než 2 hodiny	8	11	19
celkem	28	24	52

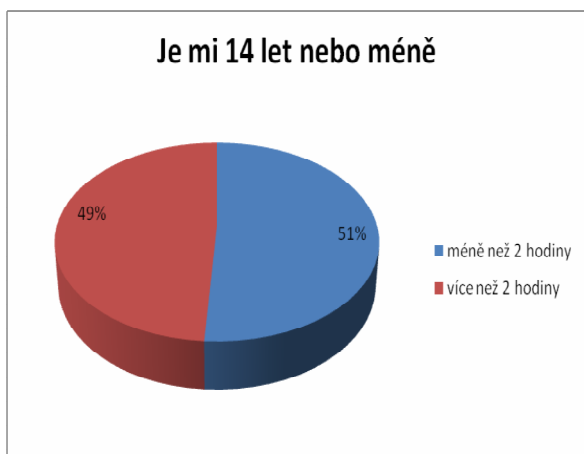
Graf č. 4

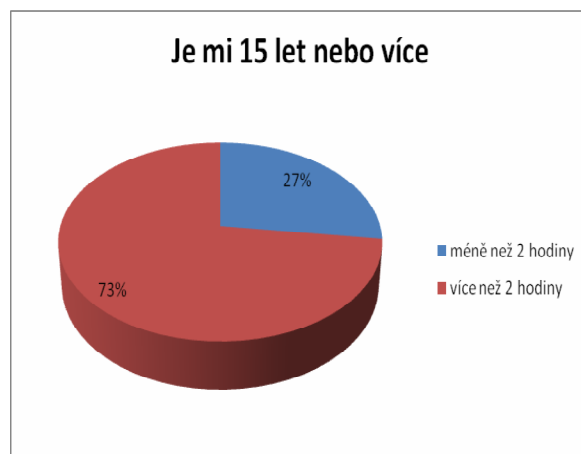
Graf č. 5

Město

U počítače trávím denně	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
méně než 2 hodiny	24	13	37
více než 2 hodiny	23	35	58
celkem	47	48	95

Graf č. 6

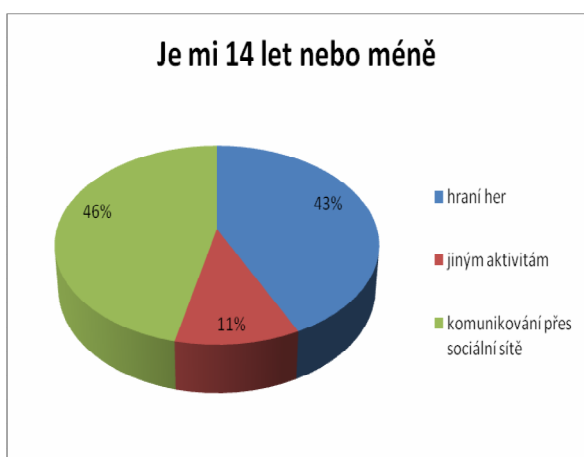
Graf č. 7

Ze zkoumaného vzorku celkem 63 % studentů z vesnice je na počítači méně než 2 hodiny denně a 61% studentů z města je na počítači více než 2 hodiny denně. Z toho je patrné, že mladiství na vesnici upřednostňují jiné zájmy a hodnoty. V rozdílu dle věku je více než jasné, že mladiství bydlící ve městě - 15 let a starší, ze 73% tráví u počítače více než 2 hodiny denně. S vyšším věkem, tráví více času u počítače, jak ve městě, tak na vesnici.

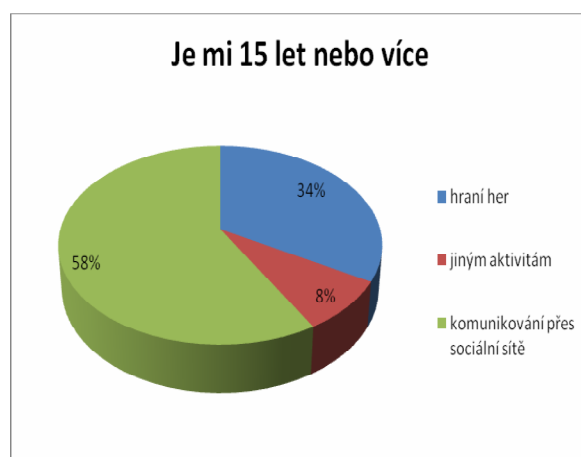
5) Nejvíce času u počítače věnuji

Vesnice

Nejvíce času u počítače věnuji	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
hraní her	12	8	20
jiným aktivitám	3	2	5
komunikování přes sociální sítě	13	14	27
celkem	28	24	52

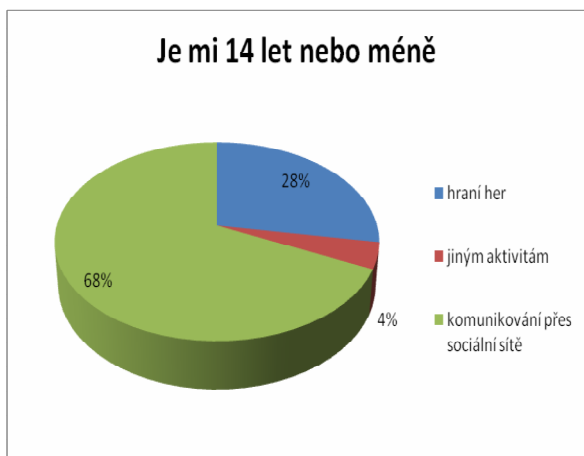
Graf č. 8

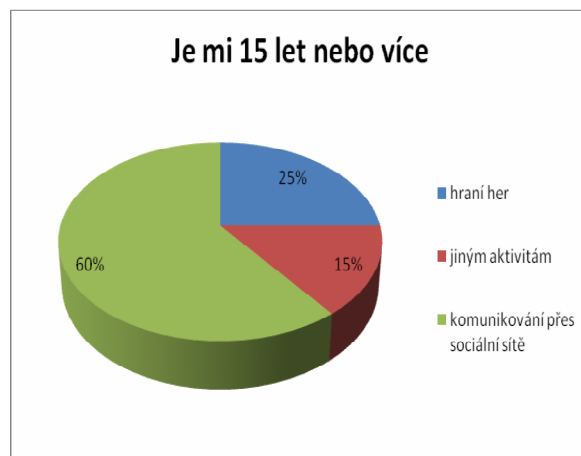
Graf č. 9

Město

Nejvíč času u počítače věnuji	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
hraní her	13	12	25
jiným aktivitám	2	7	9
komunikování přes sociální sítě	32	29	61
celkem	47	48	95

Graf č. 10

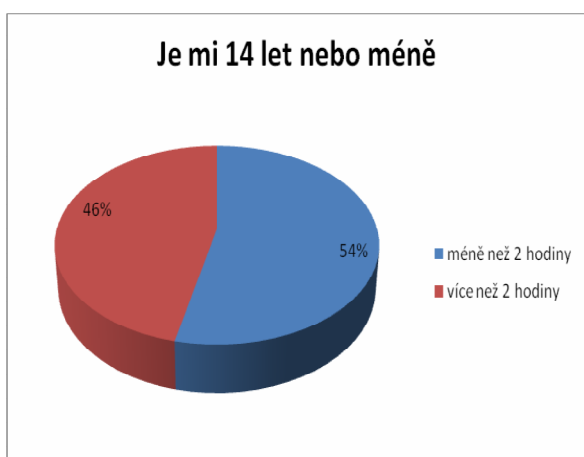
Graf č. 11

Jednoznačně, pokud jsou mladiství na počítači, jak na vesnici, ve městě i dle věku, tráví čas komunikováním přes sociální sítě.

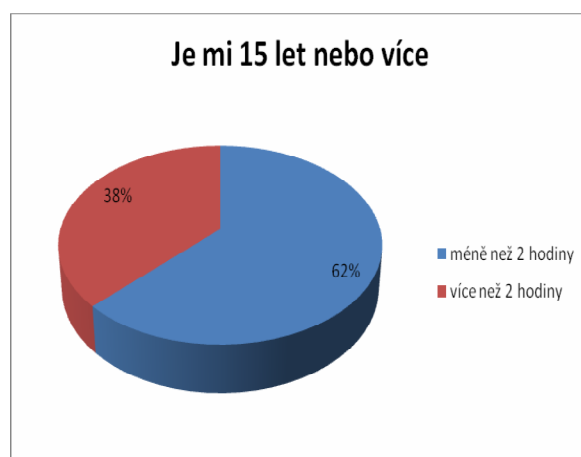
6) U televize trávím denně

Vesnice

U televize trávím denně	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
méně než 2 hodiny	15	15	30
více než 2 hodiny	13	9	22
celkem	28	24	52

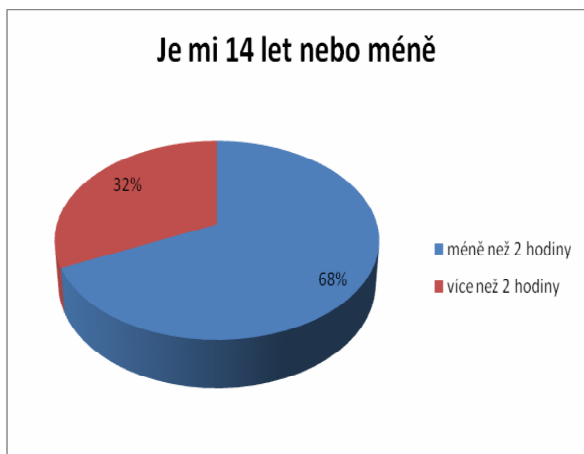
Graf č. 12

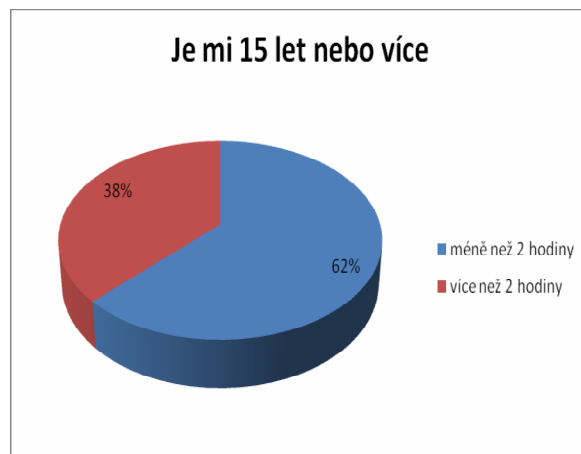
Graf č. 13

Město

U televize trávím denně	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
méně než 2 hodiny	32	30	62
více než 2 hodiny	15	18	33
celkem	47	48	95

Graf č. 14

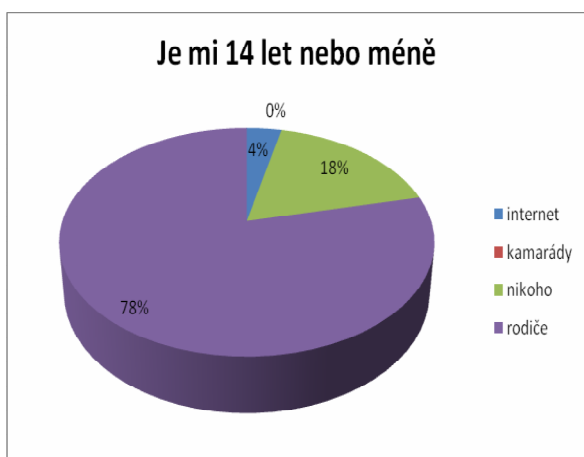
Graf č. 15

Z tabulek a grafů vyplývá, že mladiství ze státní školy, jak na vesnici, tak ve městě i dle věku, sledují televizi méně než 2 hodiny denně, již ji nahradila jiná média, zejména sociální sítě.

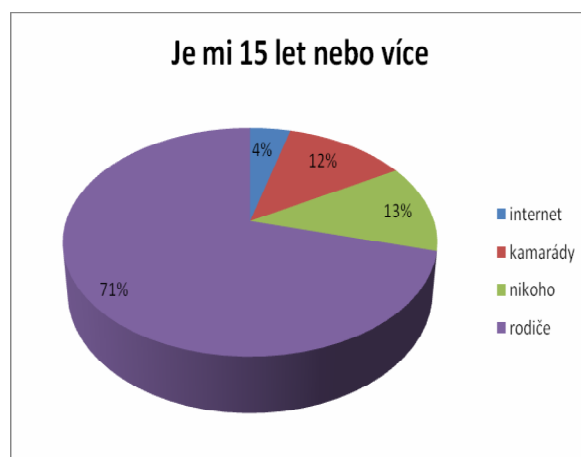
7) Pokud nerozumím nějakým informacím z médií, požádám o vysvětlení

Vesnice

Pokud nerozumím některým informacím z médií, požádám o vysvětlení	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
internet	1	1	2
kamarády	0	3	3
nikoho	5	3	8
rodiče	22	17	39
celkem	28	24	52

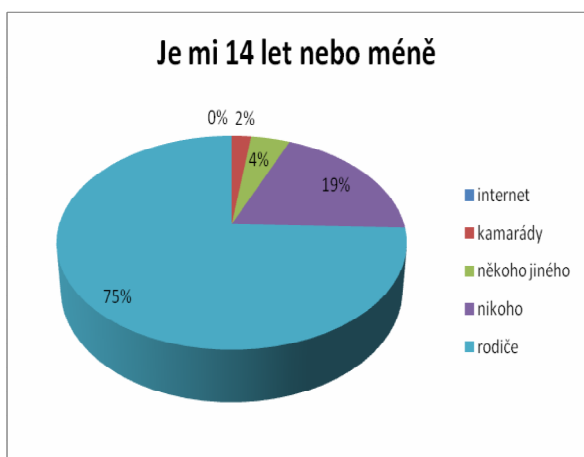
Graf č. 16

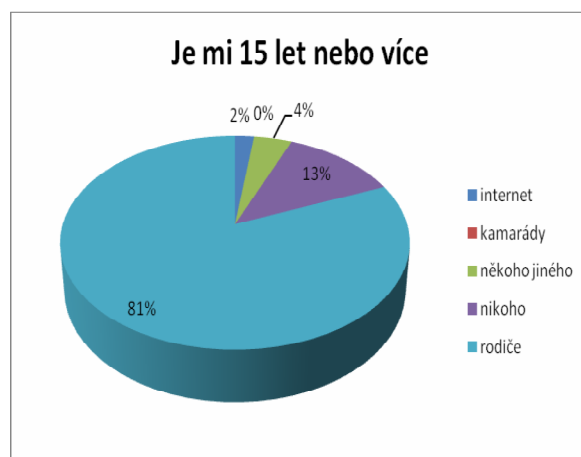
Graf č. 17

Město

Pokud nerozumím některým informacím z médií, požádám o vysvětlení	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
internet	0	1	1
kamarády	1	0	1
někoho jiného	2	2	4
nikoho	9	6	15
rodiče	35	39	74
celkem	47	48	95

Graf č. 18

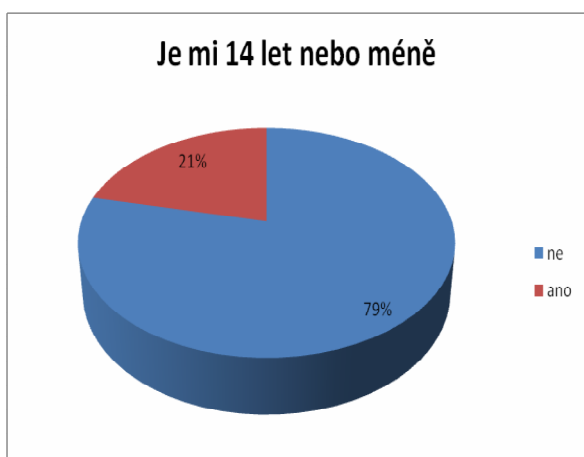
Graf č. 19

Pokud mladiství nerozumí některým informacím z médií, tak 75% z vesnice a 78% z města se jich obrací se na rodiče, aby jim je vysvětlili. Ti tak mají možnost omezit vliv médií.

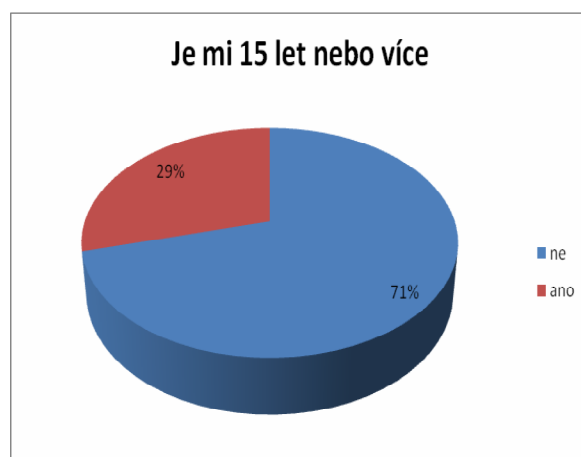
8) Zabírají mé kroužky (aktivity) většinu mého volného času?

Vesnice

Zabírají mé kroužky většinu volného času	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	22	17	39
ano	6	7	13
celkem	28	24	52

Graf č. 20

Graf č. 21

Město

Zabírají mé kroužky většinu volného času	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	22	33	55
ano	25	15	40
celkem	47	48	95

Graf č. 22

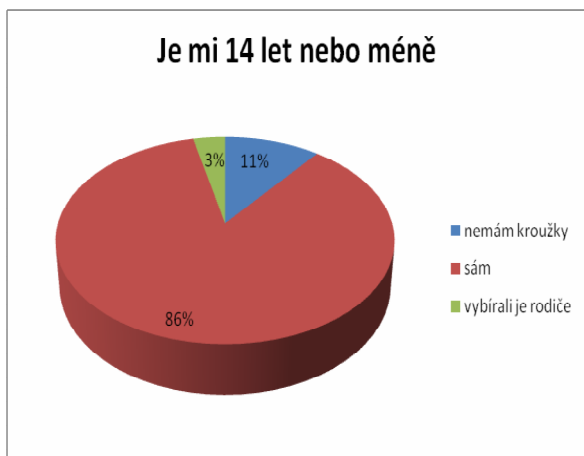
Graf č. 23

Většinu volného času zabírají kroužky 53% studentům z města, kteří mají 14 let a méně. Všem ostatním kroužky většinu jejich volného času nezabírají.

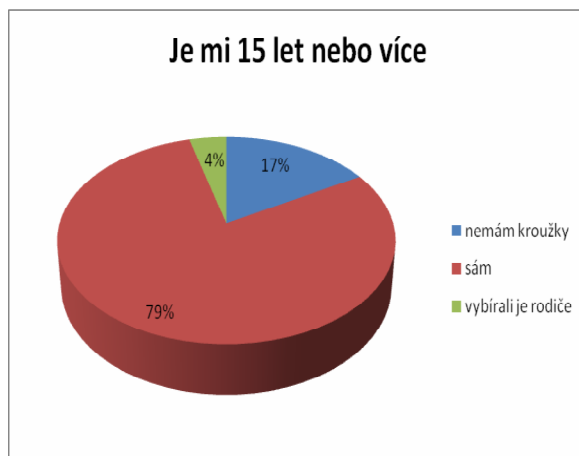
9) Mé kroužky (aktivity) jsem si vybíral

Vesnice

Mé kroužky jsem si vybíral	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
nemám kroužky	3	4	7
sám	24	19	43
vybírali je rodiče	1	1	2
celkem	28	24	52

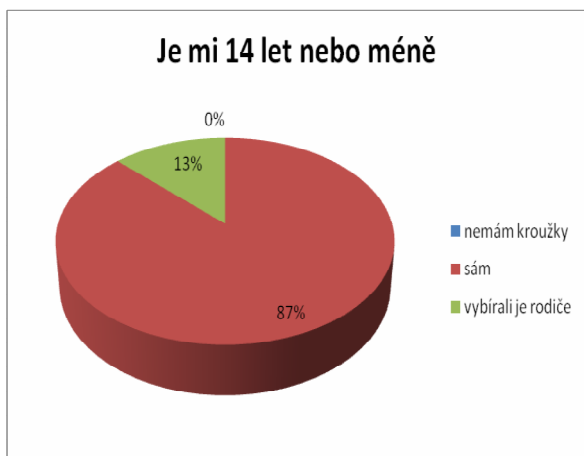
Graf č. 24

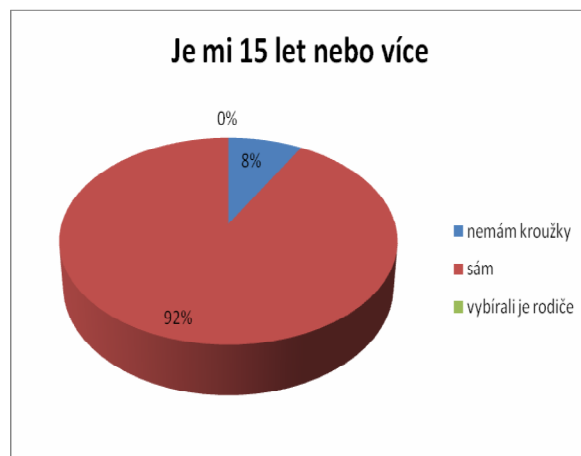
Graf č. 25

Město

Mé kroužky jsem si vybíral	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
nemám kroužky	0	4	4
sám	41	44	45
vybírali je rodiče	6	0	6
celkem	47	48	95

Graf č. 26

Graf č. 27

Na vesnici si mladiství z 83% a ve městě z 90% vybírají své kroužky (aktivity) sami, proto je pravděpodobné, že se nebudou v čase aktivit rizikově chovat. Také v obou sledovaných věkových skupinách si mladiství vybírají kroužky sami.

10) Vědí rodiče, co mě baví?

Vesnice

Vědí rodiče, co mě baví	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	4	2	6
ano	24	22	46
celkem	28	24	52

Graf č. 28

Graf č. 29

Město

Vědí rodiče, co mě baví	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	0	6	6
ano	47	42	89
celkem	47	48	95

Graf č. 30

Graf č. 31

Rodiče mladistvých na vesnici i ve městě vědí, co jejich děti baví, mohli by využít této informace a vhodným vyplnění volného času zamezit vlivu médií i jiným vlivům, které vedou k rizikovému chování a konzumnímu stylu života mládeže. Dokonce 100% mladistvých z města ve věku 14 let a méně uvádí, že jejich rodiče vědí, co je baví.

11) Vědí rodiče, jak trávím svůj volný čas?

Vesnice

Vědí rodiče, jak trávím svůj volný čas	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	6	1	7
ano	22	23	45
celkem	28	24	52

Graf č. 32

Graf č. 33

Město

Vědí rodiče, jak trávím svůj volný čas	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	9	7	16
ano	38	41	79
celkem	47	48	95

Graf č. 34

Graf č. 35

Z 87% na vesnici a z 83% ve městě vědí rodiče mladistvých, jak tráví svůj volný čas. Z toho důvodu by měli omezit zejména komunikaci přes sociální sítě a nahradit ji jinými aktivitami (např. i společnými, společenskými, či sportovními). V porovnání věkových skupin - větší procento mladistvých 14 let a méně, jak na vesnici, tak ve městě, uvádí, že jejich rodiče neví, jak jejich děti tráví volný čas.

12) Organizujete si svůj volný čas podle sebe?

Vesnice

Organizujete si svůj volný čas podle sebe	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	3	0	3
ano	25	24	49
celkem	28	24	52

Graf č. 36

Graf č. 37

Město

Organizujete si svůj volný čas podle sebe	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	6	0	6
ano	41	48	89
celkem	47	48	95

Graf č. 38

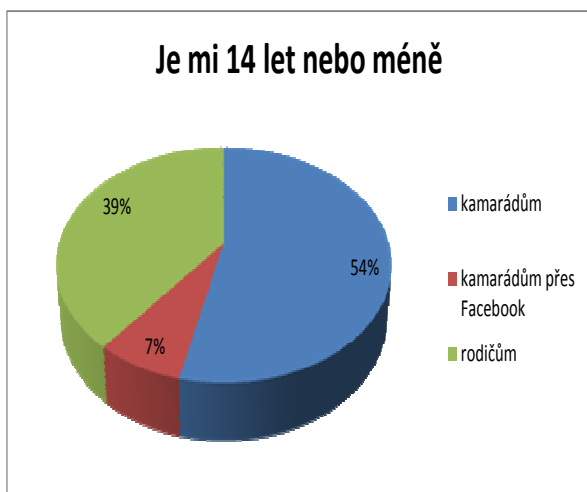
Graf č. 39

Z 94% na vesnici i ve městě si mladiství organizují volný čas podle sebe, pokud se porovnává vesnice a město. Dokonce 100% mladistvých 15 let a starších, jak na vesnici, tak i ve městě si organizují volný čas podle sebe. Tím, že mají velkou svobodu volby, mohou na ně působit různé škodlivé vlivy - nejen vliv médií.

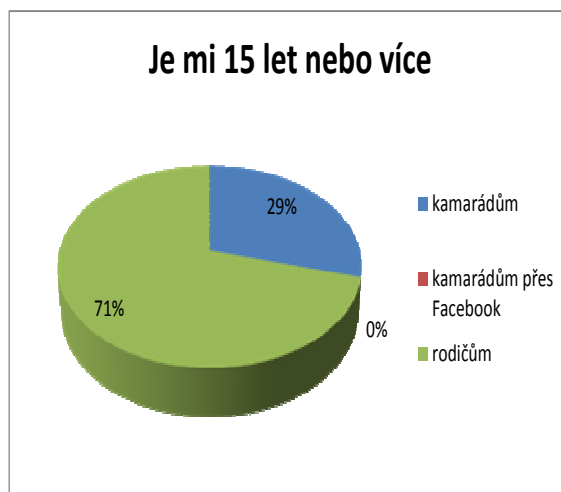
13) Se svými problémy se svěřuji

Vesnice

Se svými problémy se svěřuji	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
kamarádům	15	7	22
kamarádům přes Facebook	2	0	2
rodičům	11	17	28
celkem	28	24	52

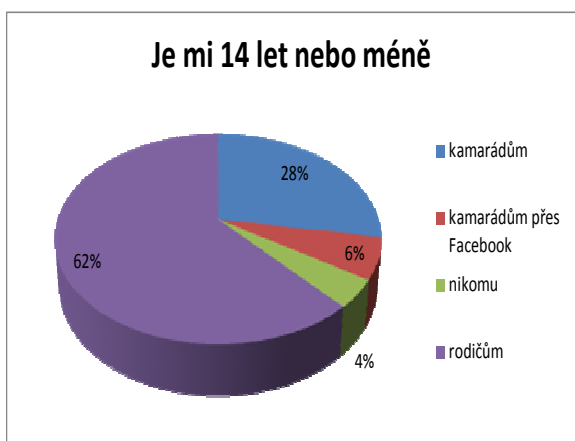
Graf č. 40

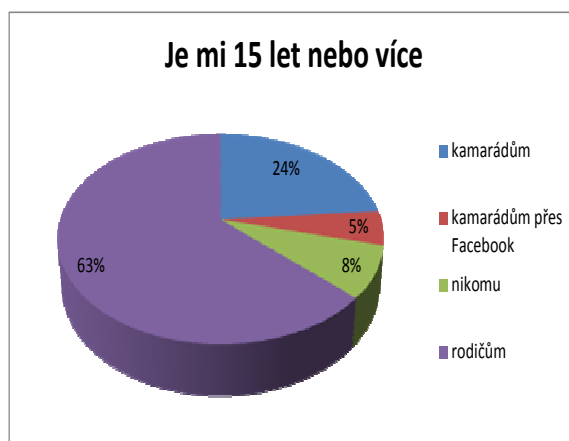
Graf č. 41

Město

Se svými problémy se svěřuji	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
kamarádům	13	19	32
kamarádům přes Facebook	3	2	5
nikomu	2	3	5
rodičům	29	24	53
celkem	47	48	95

Graf č. 42

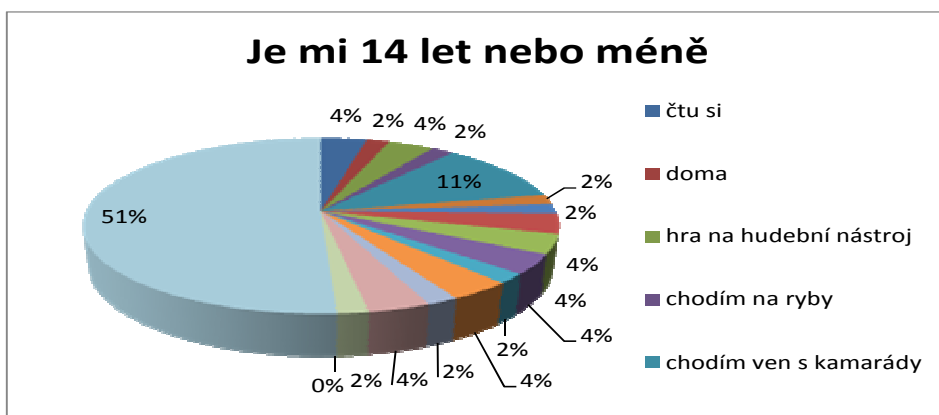
Graf č. 43

Jak na vesnici, tak ve městě se mladiství nejvíce svěřují rodičům a kamarádům. Výjimku tvoří jen mladiství z vesnice 14 let a méně, kteří se nejvíce svěřují kamarádům. Z toho jasně vyplývá, že záleží zejména na vlivu rodiny a prostředí, jak tyto informace využijí, protože tím by se dal ovlivnit negativní vliv médií.

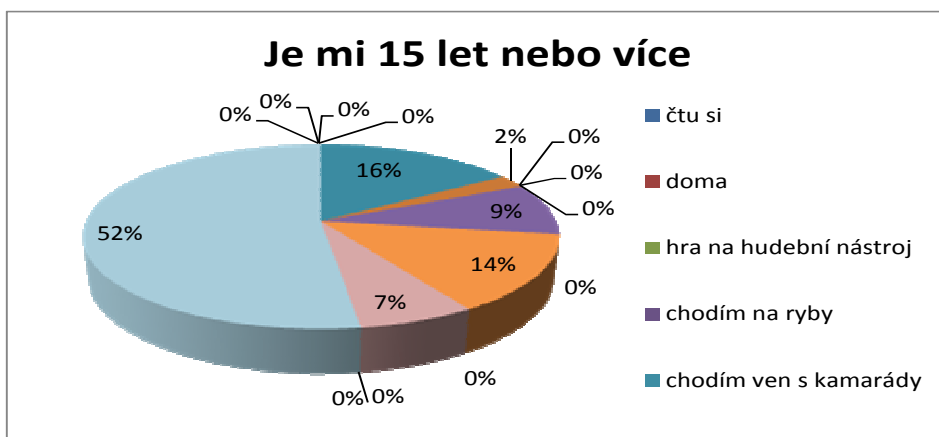
Jak nejraději využívám svůj volný čas?

Vesnice

Jak nejraději využívám svůj volný čas	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
čtu si	2	0	2
doma	1	0	1
hra na hudební nástroje	2	0	2
chodím na ryby	1	0	1
chodím ven s kamarády	6	7	13
chodím ven se psem	1	1	2
jezdím na motokáře	1	0	1
kreslím	2	0	2
mažoretky	2	0	2
pc	2	4	6
různě	1	0	1
sport	2	6	8
šití	1	0	1
tanec	2	3	5
učím se	1	0	1
získávání nových informací	1	0	1
dívání na filmy	0	3	3
celkem	28	24	52

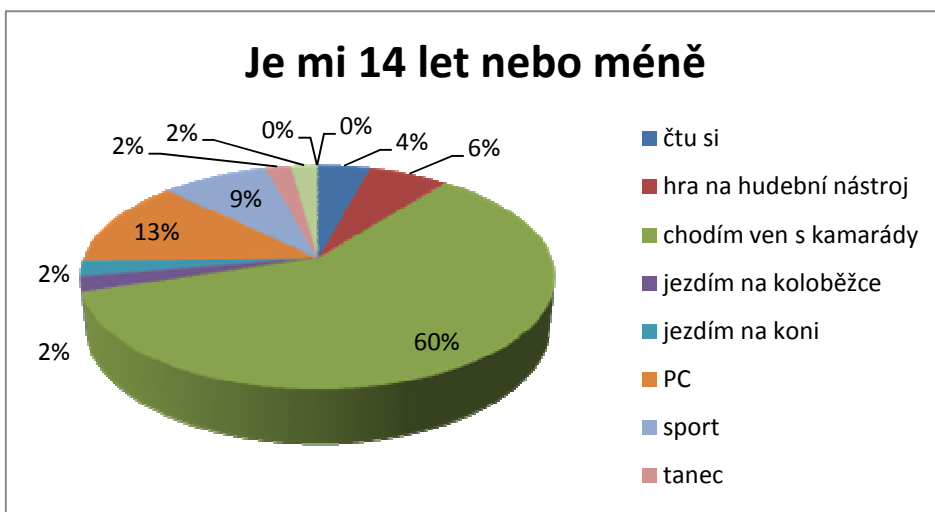
Graf č. 44

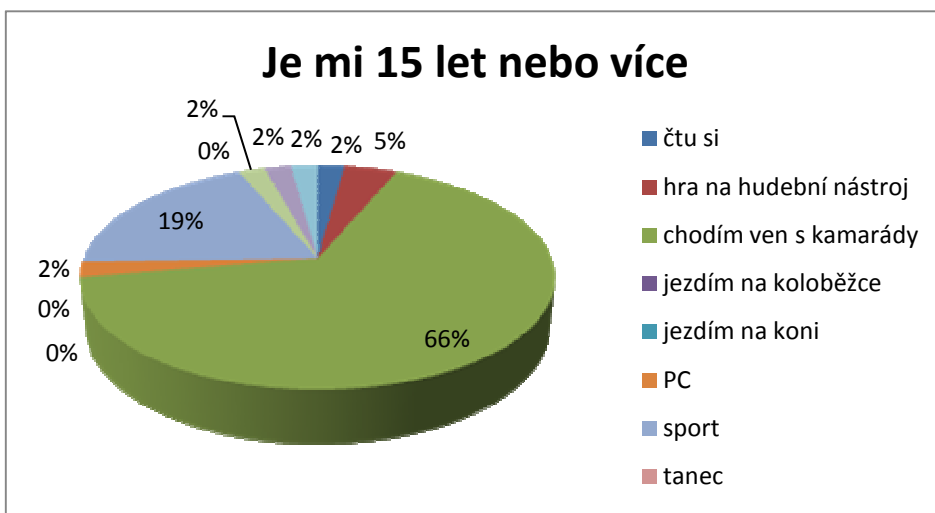
Graf č. 45

Město

Jak nejradyji využívám svůj volný čas	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
čtu si	2	1	3
hra na hudební nástroje	3	2	5
chodím ven s kamarády	28	31	59
jezdím na koloběžce	1	0	1
jízda na koni	1	0	1
PC	6	1	7
sport	4	9	13
tanec	1	0	1
TV	1	1	2
chodím se psem	0	1	1
spánek	0	1	1
na vesnici	0	1	1
celkem	47	48	95

Graf č. 46

Graf č. 47

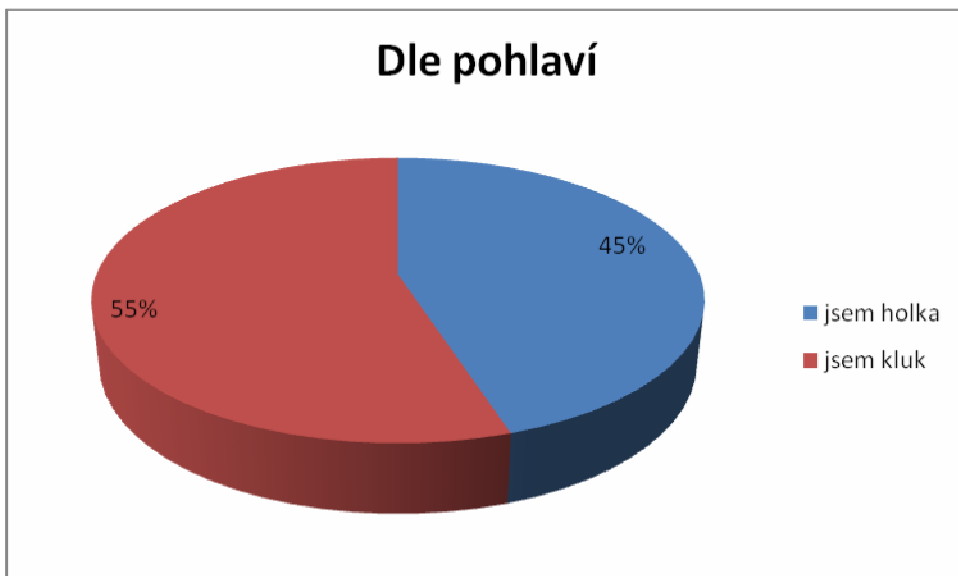
Na otázku volného času odpovědělo 25% mladistvých z vesnice a dokonce 63% z města, že nejraději volný čas tráví venku s kamarády. Další místo zaujal sport a počítač. V rámci porovnání města s vesnicí - mladiství **bydlící na vesnici mají více různých aktivit.**

Waldorfská škola

Jako vzorek mladistvých, kteří navštěvují Waldorfskou školu, bylo vybráno 60 studentů základní a střední školy z Příbrami.

1) Údaje o osobě, která vyplňuje dotazník

Pohlaví	Celkem
jsem holka	27
jsem kluk	33
Celkový součet	60

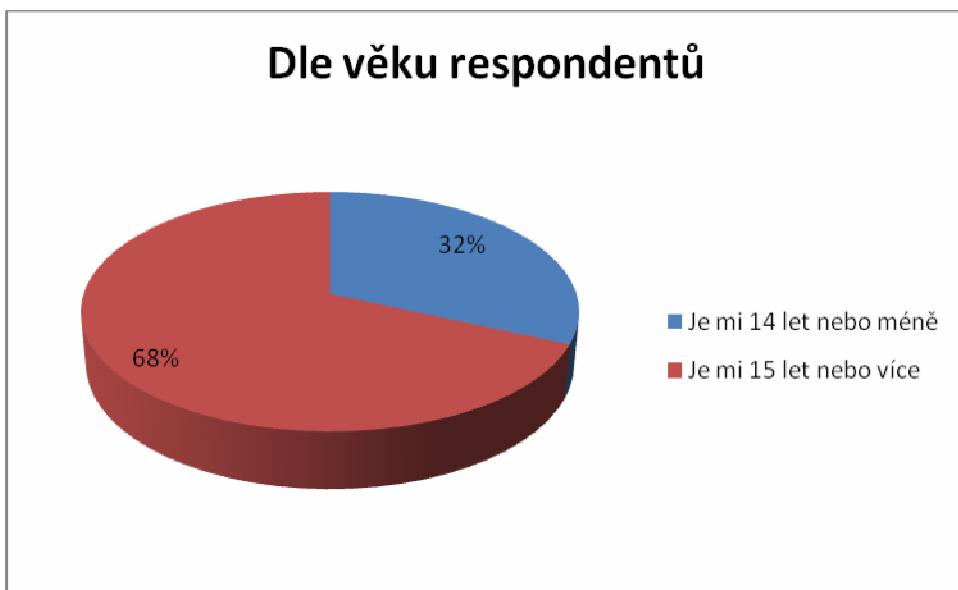

Graf č. 48

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že průzkumu se účastnilo 45% dívek a 55% hochů z Waldorfské školy.

2) Věk

Můj věk	Celkem
Je mi 14 let nebo méně	19
Je mi 15 let nebo více	41
Celkový součet	60

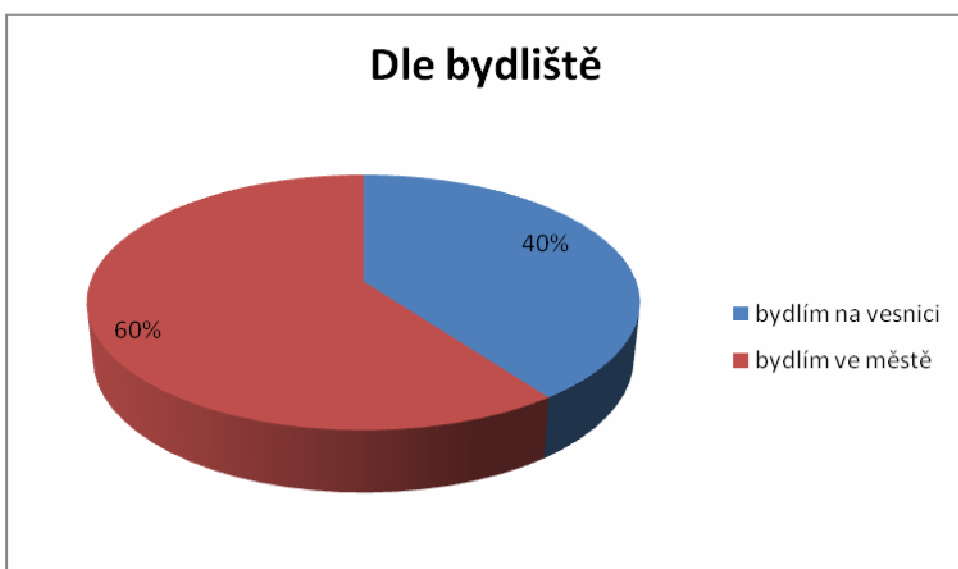

Graf č. 49

Waldorfskou školu navštěvuje 32% studentů, kterým je 14 let a méně a 68% studentů, kterým je 15 let a více.

3) Bydliště

Bydliště	Celkem
bydlím na vesnici	24
bydlím ve městě	36
Celkový součet	60

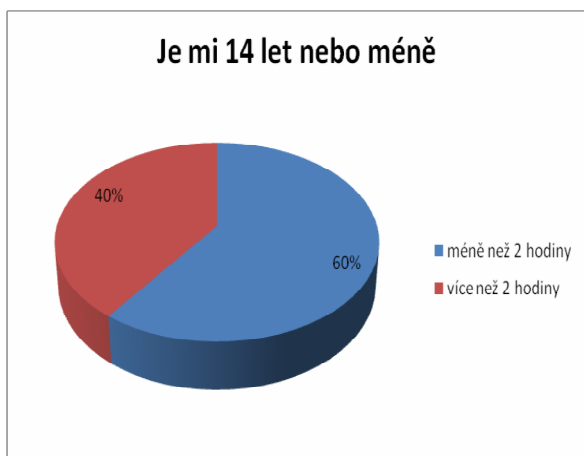
Graf č. 50

Z celkového počtu respondentů z Waldorfské školy bydlí 40% na vesnici a 60% ve městě.

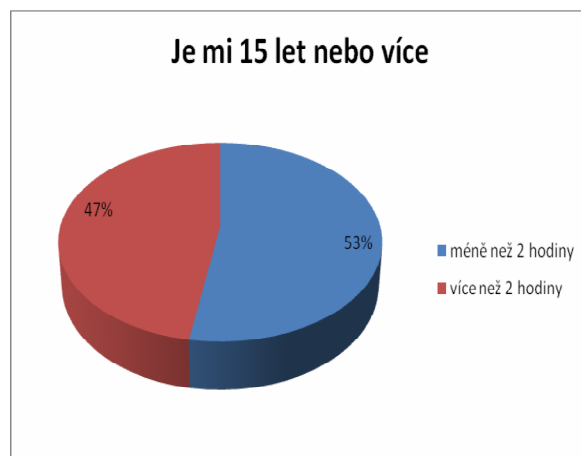
4) U počítače trávím denně

Vesnice

U počítače trávím denně	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
méně než 2 hodiny	3	10	13
více než 2 hodiny	2	9	11
celkem	5	19	24

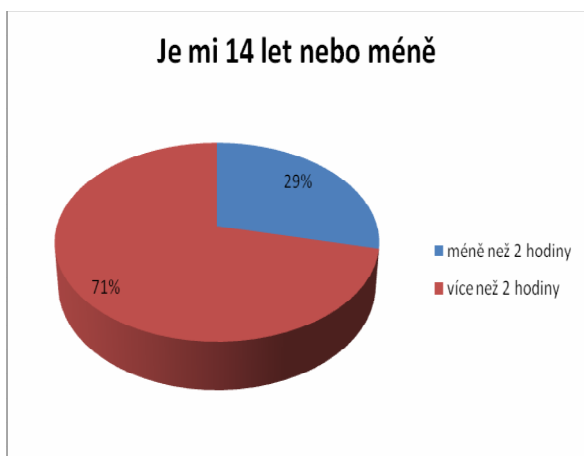
Graf č. 51

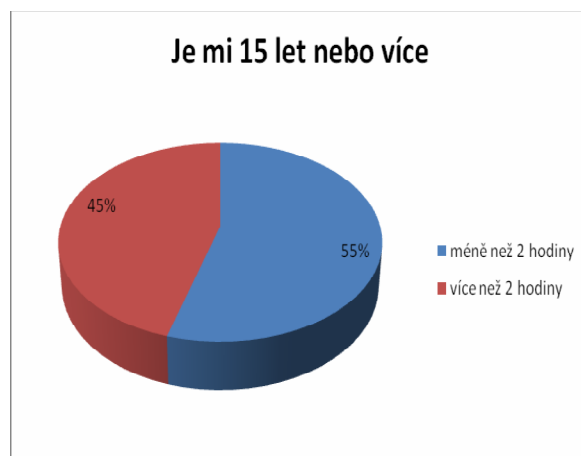
Graf č. 52

Město

U počítače trávím denně	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
méně než 2 hodiny	4	12	16
více než 2 hodiny	10	10	20
celkem	14	22	36

Graf č. 53

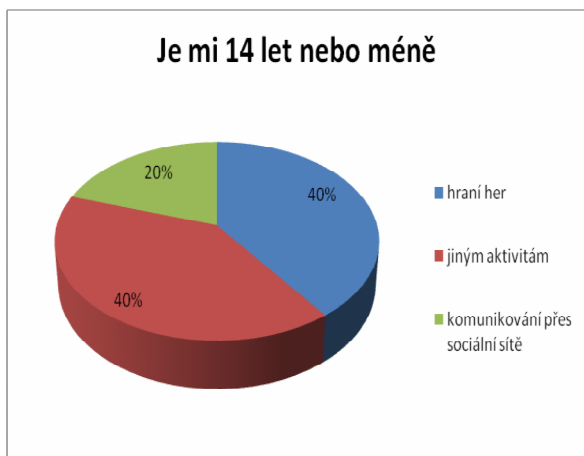
Graf č. 54

54% studentů Waldorfské školy bydlících na vesnici u počítače denně tráví méně než 2 hodiny a ve městě 56% studentů tráví více než 2 hodiny (obdobně jako na státní škole). Z toho vyplývá, že na vesnici mládež využívá méně aktivit spojených s médii, je méně ohrožena tímto vlivem, než ve městě. Dle mého názoru, je tam z toho důvodu menší rizikové chování mládeže, např. kriminalita mládeže. Výkyv je zejména u 71 % studentů (14 let a méně) bydlících ve městě, kteří tráví denně u počítače více než 2 hodiny.

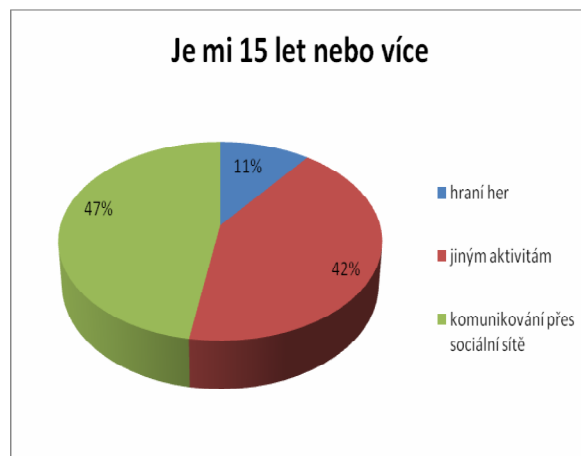
5) Nejvíce času u počítače věnuji

Vesnice

Nejvíce času u počítače věnuji	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
hraní her	2	2	4
jiným aktivitám	2	8	10
komunikování přes sociální sítě	1	9	10
celkem	5	19	24

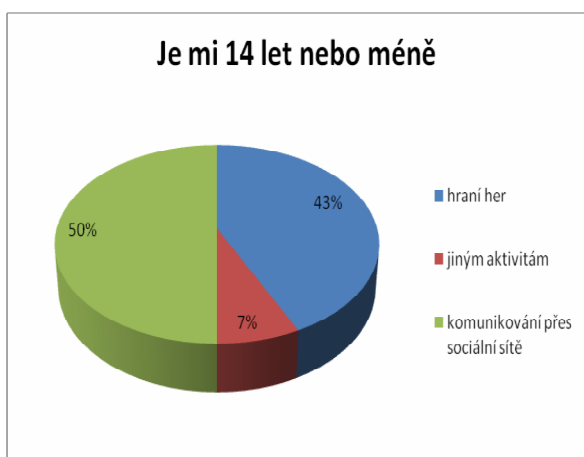
Graf č. 55

Graf č. 56

Město

Nejvíce času u počítače věnuji	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
hraní her	6	6	12
jiným aktivitám	1	9	10
komunikování přes sociální sítě	7	7	14
celkem	14	22	36

Graf č. 57

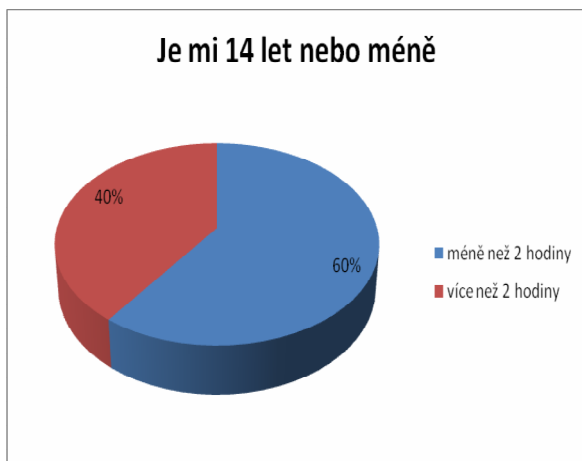
Graf č. 58

Mladiství navštěvující Waldorfskou školu věnují u počítače cca 1/3 času (na vesnici i ve městě) stejně všem dotazovaným aktivitám. Z jiných aktivit jsou nejvíce preferovány informace do školy a poslech hudby přes internet. Nejsou u nich preferovány jen sociální sítě. Výkyv je zejména opět u 50% mladistvých (14 let a méně) bydlících ve městě, kteří se věnují u počítače komunikování přes sociální sítě.

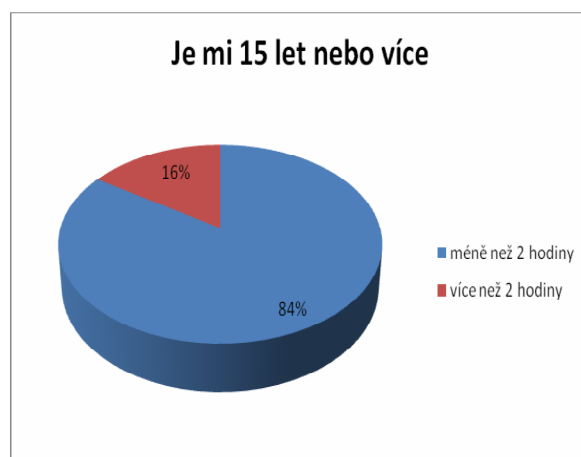
6) U televize trávím denně

Vesnice

U televize trávím denně	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
méně než 2 hodiny	3	16	19
více než 2 hodiny	2	3	5
celkem	5	19	24

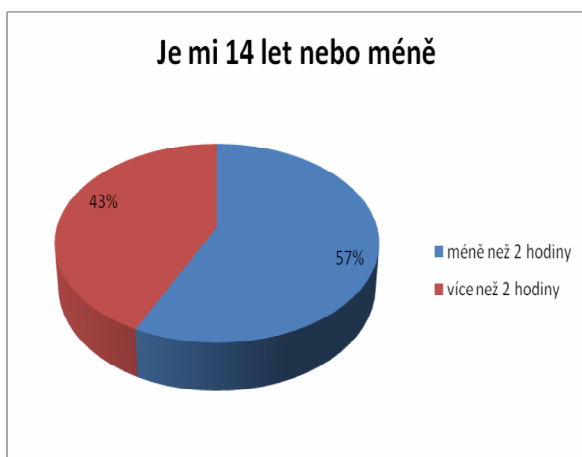
Graf č. 59

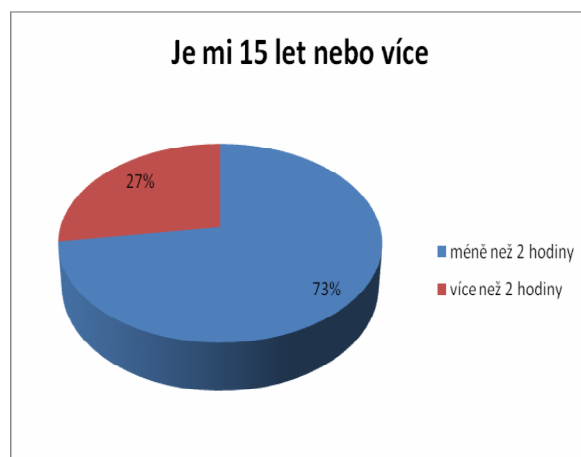
Graf č. 60

Město

U televize trávím denně	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
méně než 2 hodiny	8	16	24
více než 2 hodiny	6	6	12
celkem	14	22	36

Graf č. 61

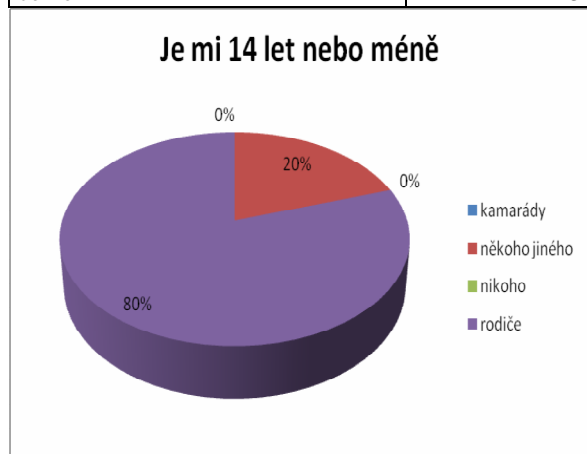
Graf č. 62

Stejně jako u státní školy i u Waldorfské školy již médiu televize nemá dominantní postavení. Dle věku je však jasně vidět, že mladistvé 14 let a méně, jak ve městě, tak na vesnici, více ovlivňuje, protože sledování televize je u nich častější než u mladistvých, kterým je 15 let a více.

7) Pokud nerozumím nějakým informacím z médií, požádám o vysvětlení

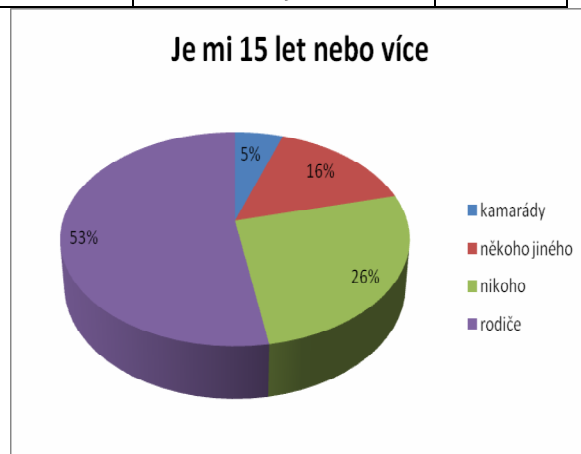
Vesnice

Pokud nerozumím některým informacím z médií, požádám o vysvětlení	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
kamarády	0	1	1
někoho jiného	1	3	4
nikoho	0	5	5
rodiče	4	10	14
celkem	5	19	24

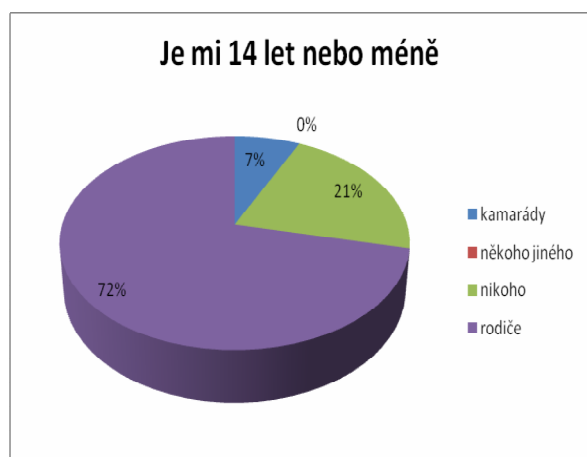
Graf č. 63

Město

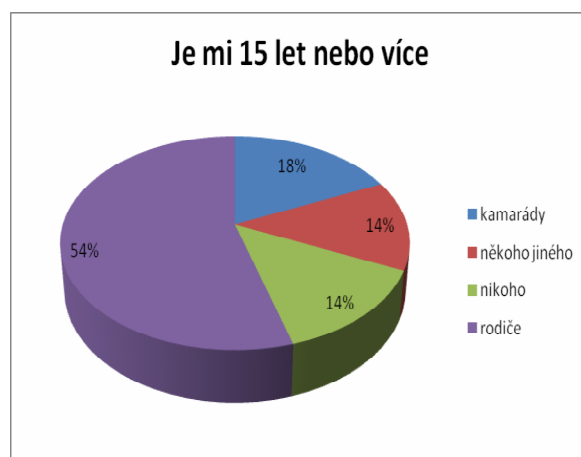

Graf č. 64

Pokud nerozumím některým informacím z médií, požádám o vysvětlení	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
kamarády	1	4	5
někoho jiného	0	3	3
nikoho	3	3	6
rodiče	10	12	22
celkem	14	22	36

Graf č. 65

Graf č. 66

Pokud mladiství nerozumí některým informacím z médií, 62% z vesnice a 61% z města se obrací na rodiče, aby jim je vysvětlili. Také zde by mohli rodiče řídit vliv médií, zejména u mladistvých 14 let a méně (jak na vesnici, tak ve městě).

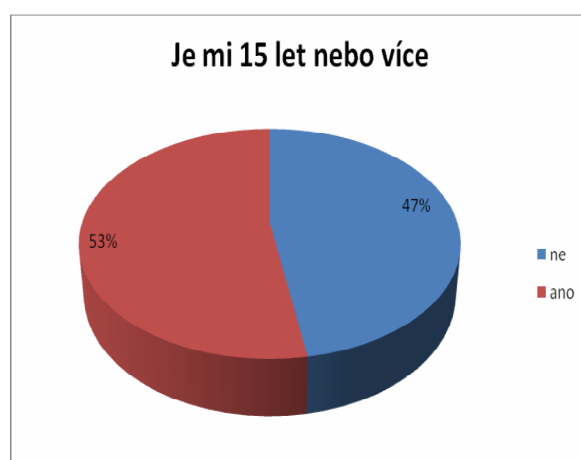
8) Zabírají mé kroužky (aktivity) většinu mého volného času?

Vesnice

Zabírají mé kroužky většinu volného času	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	2	9	11
ano	3	10	13
celkem	5	19	24

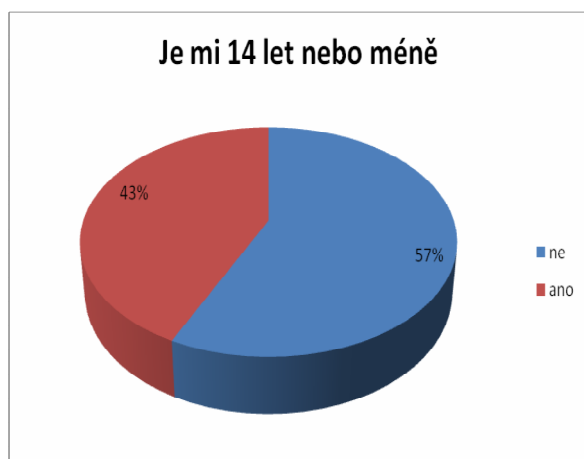
Graf č. 67

Graf č. 68

Město

Zabírají mé kroužky většinu volného času	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	8	8	16
ano	6	14	20
celkem	14	22	36

Graf č. 69

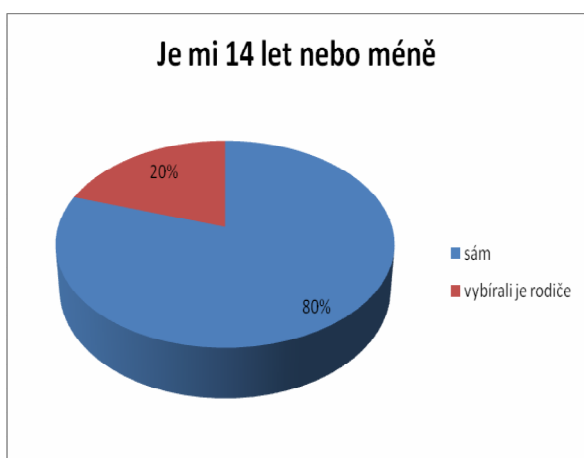
Graf č. 70

Studentům zabírají kroužky ve městě 56% a na vesnici 54%, tj. většinu jejich volného času. Netráví tedy tolik času pod vlivem médií. Pouze mladistvým, kterým je 14 let a méně a bydlí ve městě, nezabírají kroužky většinu jejich volného času.

9) Mé kroužky (aktivity) jsem si vybíral

Vesnice

Mé kroužky jsem si vybíral	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
sám	4	19	23
vybírali je rodiče	1	0	1
celkem	5	19	24

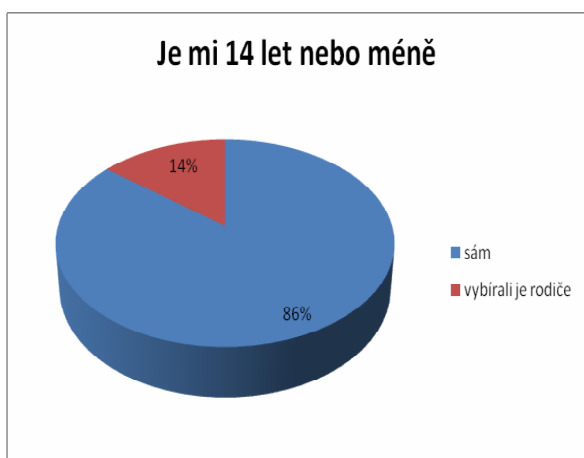
Graf č. 71

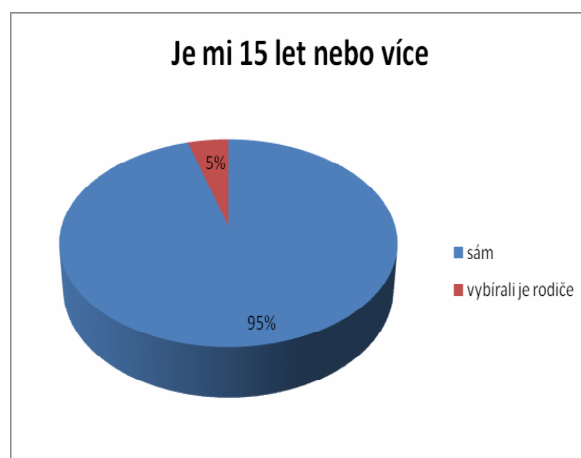
Graf č. 72

Město

Mé kroužky jsem si vybíral	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
sám	12	21	33
vybírali je rodiče	2	1	3
celkem	14	22	36

Graf č. 73

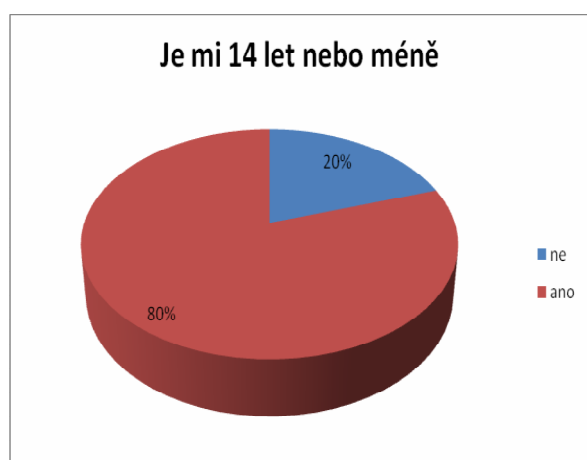
Graf č. 74

96% mladistvých z vesnice a 92% z Waldorfské školy si vybíralo svoje kroužky sami. Mají proto možnost plně se jim věnovat a omezí to konzumní život a ovlivní náhled na svět kolem. Dle věku je zde jasně vidět rozdíl, kde dokonce 100% mladistvých 15 let a více, bydlících na vesnici, si vybrali své kroužky sami.

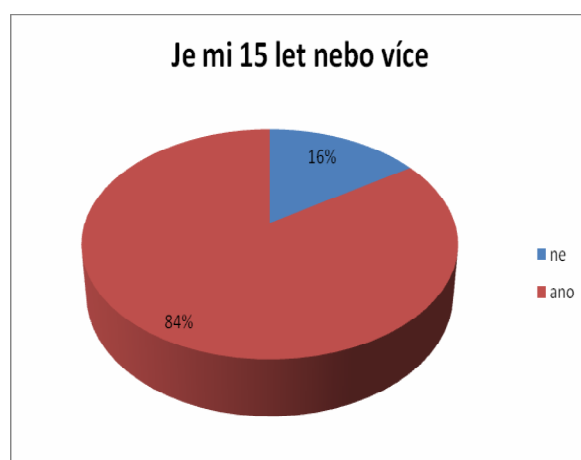
10) Vědí rodiče, co mě baví?

Vesnice

Vědí rodiče, co mě baví	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	1	3	4
ano	4	16	20
celkem	5	19	24

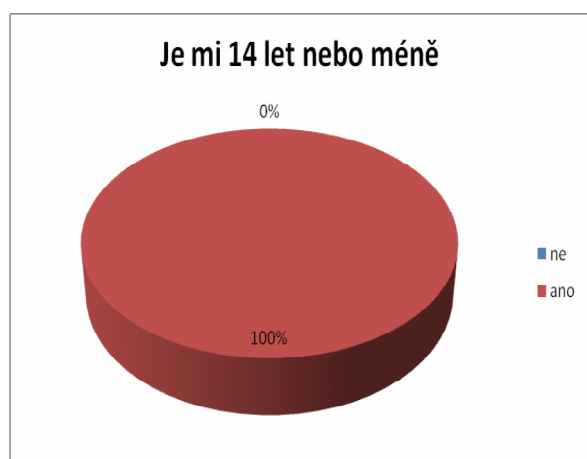
Graf č. 75

Graf č. 76

Město

Vědí rodiče, co mě baví	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	0	3	3
ano	14	19	33
celkem	14	22	36

Graf č. 77

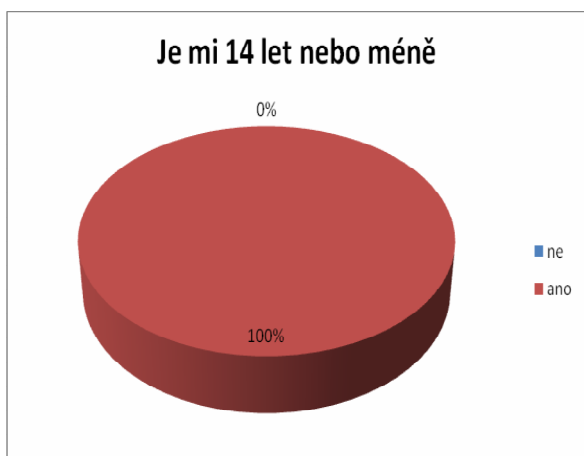
Graf č. 78

83% mladistvých na vesnici a 92% mladistvých ve městě uvádí, že rodiče vědí, co je baví. Mohli by tedy využít této informace a vhodným vyplnění volného času zamezit vlivu médií i jiných vlivům, které vedou k rizikovému chování a konzumnímu stylu života mládeže. 100% mladistvých 14 let a méně, bydlících ve městě uvádí, že jejich rodiče vědí, co je baví.

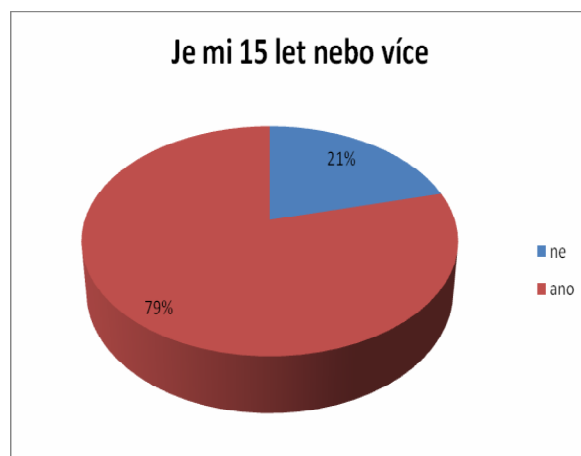
11) Vědí rodiče, jak trávím svůj volný čas?

Vesnice

Vědí rodiče, jak trávím svůj volný čas	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	0	4	4
ano	5	15	20
celkem	5	19	24

Graf č. 79

Graf č. 80

Město

Vědí rodiče, jak trávím svůj volný čas	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	1	2	3
ano	13	20	33
celkem	14	22	36

Graf č. 81

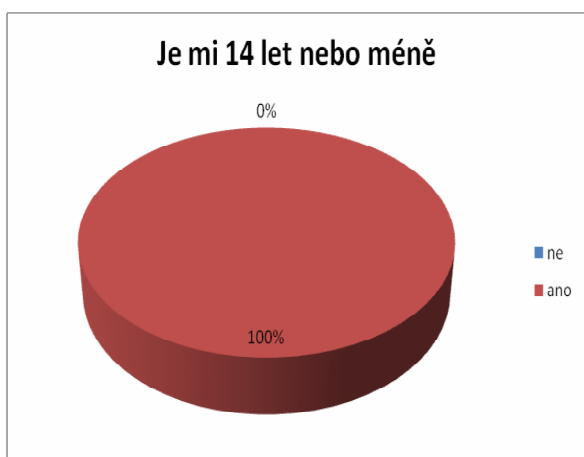
Graf č. 82

Většina rodičů studentů Waldorfské školy vědí, jak jejich děti tráví volný čas. Tak je možné zamezit různým vlivům, zejména vlivu médií a vlivu různých part s rizikovým chováním. 100% mladistvých 14 let a méně, bydlících na vesnici uvádí, že jejich rodiče vědí, jak tráví svůj volný čas.

12) Organizujete si svůj volný čas podle sebe?

Vesnice

Organizujete si svůj volný čas podle sebe	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	0	1	1
ano	5	18	23
celkem	5	19	24

Graf č. 83

Graf č. 84

Město

Organizujete si svůj volný čas podle sebe	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
ne	0	1	1
ano	14	21	35
celkem	14	22	36

Graf č. 85

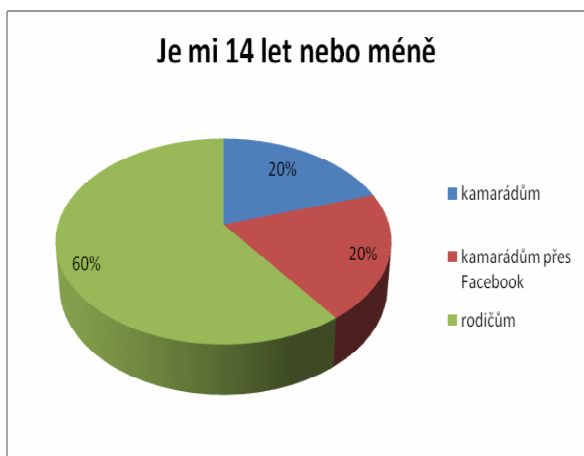
Graf č. 86

Z 83% na vesnici a z 92% ve městě si mladiství organizují volný čas podle sebe. Tím, že mají velkou svobodu volby, mohou na ně působit různé vlivy - nejen vliv médií, ale protože jim kroužky zabírají ve více než polovině většinu volného času, tato svoboda volby je velmi omezena. Zejména mladiství 14 let a méně, bydlící jak na vesnici, tak i ve městě, si organizují svůj čas podle sebe.

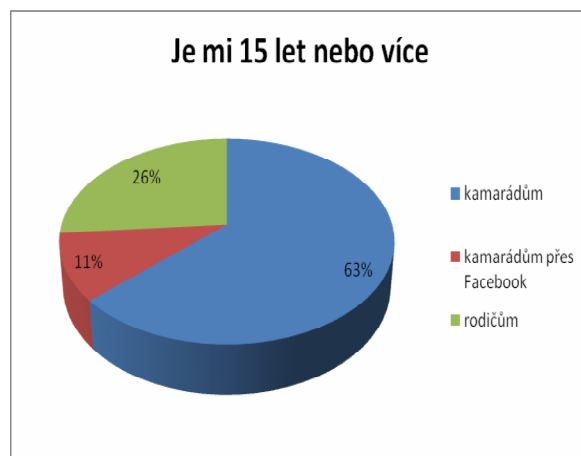
13) Se svými problémy se svěřuji

Vesnice

Se svými problémy se svěřuji	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
kamarádům	1	12	13
kamarádům přes Facebook	1	2	3
rodičům	3	5	8
celkem	5	19	24

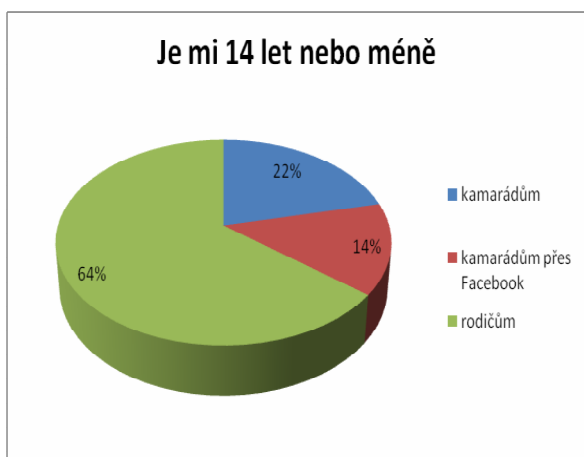
Graf č. 87

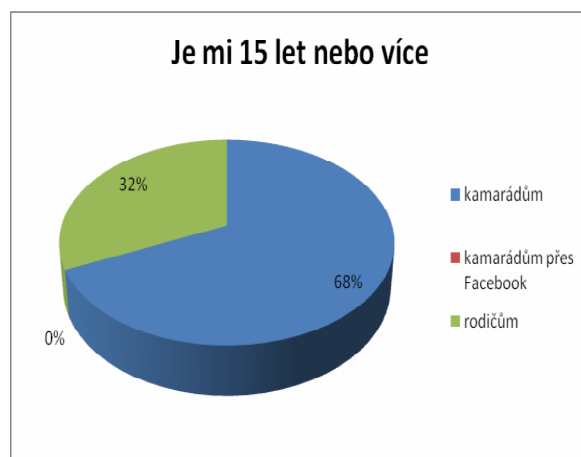
Graf č. 88

Město

Se svými problémy se svěřuji	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
kamarádům	3	15	18
kamarádům přes Facebook	2	0	2
rodičům	9	7	16
celkem	14	22	36

Graf č. 89

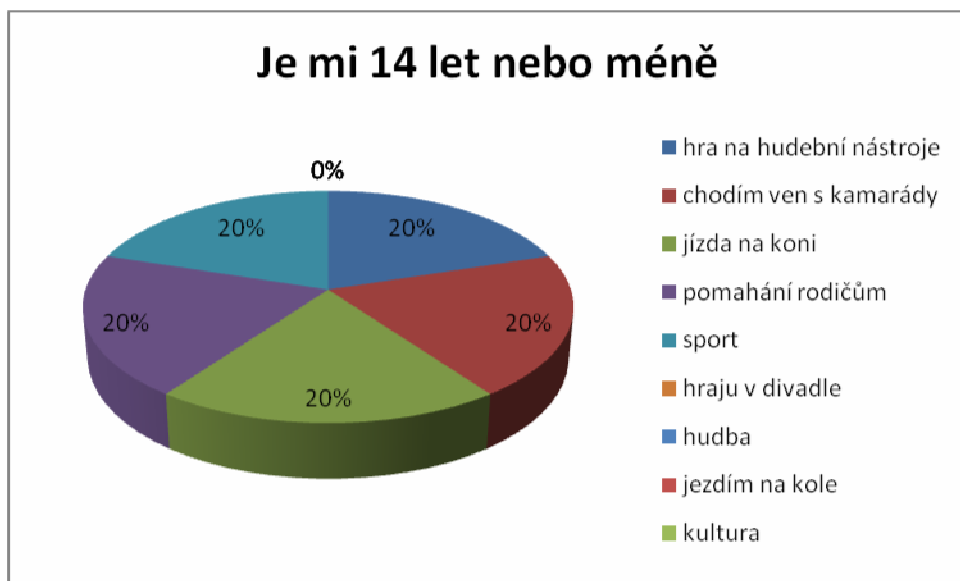
Graf č. 90

Jak na vesnici, tak ve městě se mladiství nejvíce svěřují kamarádům a rodičům. Z toho jasně vyplývá, že záleží zejména na vlivu prostředí a rodiny. Tím by se dal ovlivnit vliv médií. Dle věku je jasně vidět, že mladiství 14 let a méně, bydlící na vesnici i ve městě se spíše svěřují rodičům a mladiství bydlící na vesnici a ve městě se spíše svěřují kamarádům.

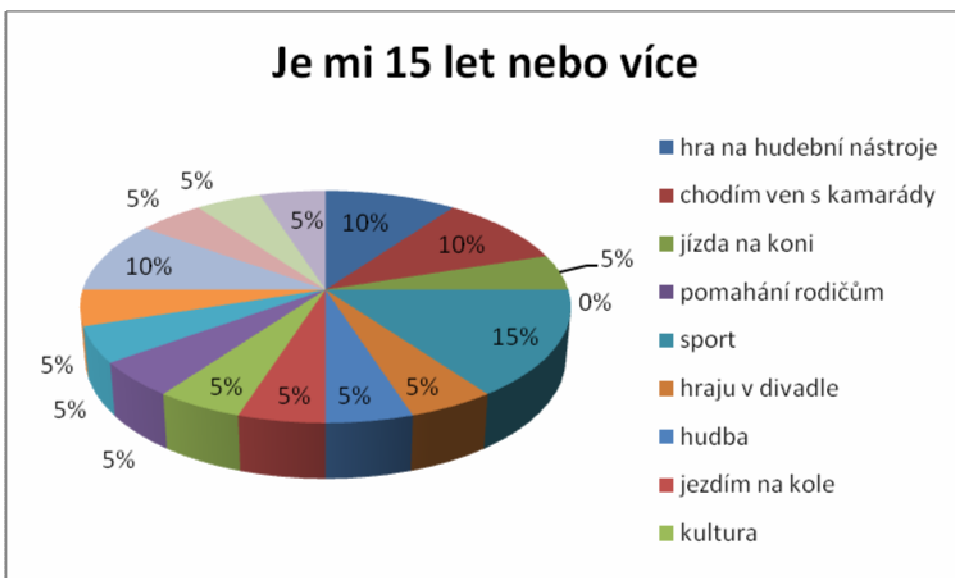
14) Jak nejraději využívám svůj volný čas

Vesnice

Jak nejraději využívám svůj volný čas	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
hra na hudební nástroje	1	2	3
hrají v divadle	1	2	3
hudba	1	1	2
chodím ven s kamarády	1	0	1
jezdím na kole	1	3	4
jízda na koni	0	1	1
Kultura	0	1	1
pc	0	1	1
pomahání rodičům	0	1	1
skládám hudbu	0	1	1
spánek	0	1	1
sport	0	1	1
tanec	0	2	2
turistika	0	1	1
učím se	0	1	1
zpěv	0	1	3
celkem	5	19	24

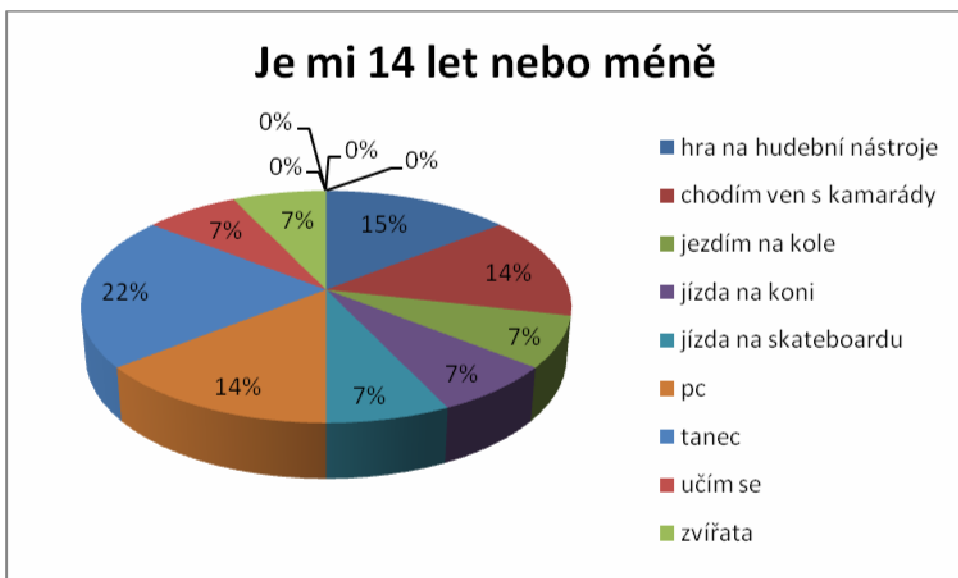
Graf č. 91

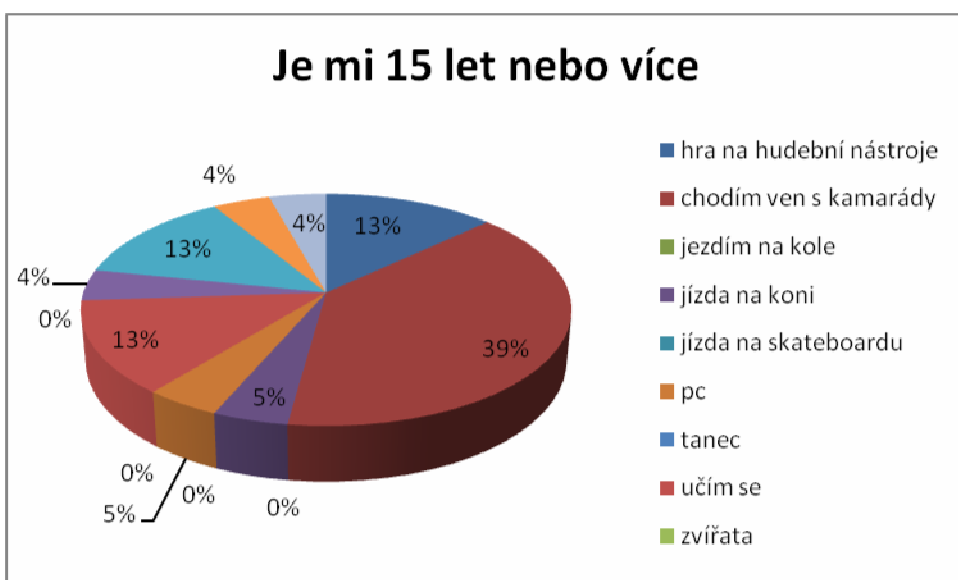
Graf č. 92

Město

Jak nejradyji využívám svůj volný čas	Je mi 14 let nebo méně	Je mi 15 let nebo více	Celkem
hra na hudební nástroje	2	3	5
chodím ven s kamarády	2	9	11
jezdím na kole	1	0	1
jízda na koni	1	1	2
Jízda na skateboardu	1	0	1
kreslím	2	1	3
pc	3	0	3
sport	1	3	3
starání se o bratra	1	0	1
stavění modelů	0	1	1
tanec	0	3	3
učím se	0	1	1
zvířata	0	1	1
celkem	14	22	36

Graf č. 93

Graf č. 94

Na otázku volného času odpovědělo 30% mladistvých z města, že nejraději volný čas tráví venku s kamarády, další místo zaujala hra na hudební nástroje, dále sport a tanec. Mladiství z vesnice mají spoustu rozmanitých aktivit. V rámci porovnání města z vesnicí - mladiství **bydlící na vesnici mají více různých aktivit.**

5.1.1 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza 1 – Mladiství tráví u počítače více volného času než u televize

Tato hypotéza byla potvrzena na základě tabulek a grafů, kde je jednoznačně zřetelné, že fenomén televize již není hlavním médiem ovlivňujícím mladistvé, ale staly se jím sociální sítě.

Hypotéza 2 – Mladiství bydlící na vesnici tráví méně volného času „ pod vlivem médií“ než mladiství bydlící ve městě

Tato hypotéza byla potvrzena na základě tabulek a grafů, kde je zřetelné, že mladiství bydlící na vesnici nepreferují využití volného času ani na počítači ani díváním se na televizi.

Hypotéza 3 – Mladiství navštěvující Waldorfskou školu mají více aktivit (nespojených s médii) ve volném čase než mladiství navštěvující státní školu

Tato hypotéza byla potvrzena na základě tabulek a grafů, kde je zřetelné, že mladiství navštěvující Waldorfskou školu mají ve volném čase více aktivit nesouvisejících s médii než na státní škole.

5.2 Metoda rozhovoru

Kvalitativní metoda rozhovoru byla vybrána, na základě uceleného obrazu skutečnosti - jak média působí na hodnotový žebříček dospívajících. Cílem bylo zjištění názoru zejména ze strany pedagogů, protože s dospívajícími sdílejí větší část dne než ostatní dospělí a vidí je v jiném světle než jejich rodiče. Pro výzkum byla vybrána metoda polostrukturovaného rozhovoru. Nejdříve byl stanoven cíl výzkumu. Poté vytvořeny tři hlavní okruhy otázek, které byly nazvány - rizikové, či deliktní chování, výchova a volný čas. Byli vybráni 2 pedagogové, z toho jeden vyučuje informatiku na základní a střední Waldorfské škole v Příbrami a druhá pedagožka vyučuje jazyk český na státní základní škole v Praze. S každým z nich trval rozhovor asi 30-40 minut. Výsledky jsou uvedeny níže.

Na otázky použité pro polostrukturovaný rozhovor s pedagogy rozdělené do tří oblastí mi pedagogové odpověděli:

5.2.1 Rizikové, či deliktní chování

1) Jaké je podle Vás působení médií na mládež?

Pedagog z Waldorfské školy: „Jako učitel informatiky velmi často vnímám na svých hodinách spíše záporné vlivy médií. Média jsou v současnosti většinou tvořena negativními informacemi a násilím. Proto je jejich vliv negativní. Druhým vlivem médií je reklama, která působí velmi intenzivně.“

Pedagožka ze státní školy: „Bohužel vliv médií vnímám spíše záporně, protože v hodinách jazyka českého už pomalu studenti zapomínají mluvit a psát spisovnou češtinou. Nejednou se mi stane, že do slohových prací, či písemných prací používají zkratky, které užívají zejména při komunikaci na sociálních sítích.“

2) Jak se projevuje?

Pedagog z Waldorfské školy: „Studenti pod vlivem některých médií, nyní mám na mysli konkrétně internet a zejména sociální sítě, které až nemístně často využívají, podléhají různým pokušením, nemají pevné zásady a nechávají s sebou manipulovat. Mládež si přebírá vzory z médií, nepoužívá vlastní mozek a má zjednodušené uvažování.“

Pedagožka ze státní školy: „Studenti si často i v hodinách snaží povídat o filmech nebo seriálech, občas se snaží napodobovat jejich hrdiny, bohužel ne ty kladné.“

3) Je rozdíl v chování mládeže dříve a dnes?

Pedagog z Waldorfské školy: „Záleží na prostředí a výchově. Dnes se upřednostňují jiné hodnoty, proto se pod vlivem těchto hodnot mění i děti. Neznamená to, že by děti byly jiné než dřív, ale mění se působením různých vlivů, mají pocit větší svobody a z ní vyplývající suverenity.“

Pedagožka ze státní školy: „Myslím, že dříve měli studenti více úcty, respektu k autoritám, dnes mají velkou volnost a málo povinností. Samozřejmě, záleží na jednotlivci a jeho charakteru.“

4) Má přímý vliv působení médií na rizikové chování?

Pedagog z Waldorfské školy: „Určitě má přímý vliv. Mladistvý snadno podlehne vlivu žít život ve virtuálním světě namísto reality, což vede k agresivitě. Mám zkušenosti s dětmi, které u hraní her tráví hodiny a potom nejsou schopny adekvátně reagovat na běžné problémy, jsou agresivní.“

Pedagožka ze státní školy: „Podle mě má přímý vliv na rizikové chování. To co nám nabízí například televizní program, kde jsou pošlapávány lidské hodnoty a běžné je krást, být nevěrný, či vraždit, to vše má vliv na dětskou psychiku, zejména v době dospívání, kdy si dospívající hledají své vzory, ale snaží se je najít v někom, kdo jim připadá něčím výjimečný. Bohužel spíš hledají záporné vzory.“

5.2.2 Výchova

1) K čemu by podle Vás měla směřovat výchova mládeže?

Pedagog z Waldorfské školy: „Výchova mládeže by měla směřovat k posilování hodnoty rodiny a k pochopení, jak funguje příroda a jaký nesmírný význam má pro člověka.“

Pedagožka ze státní školy: „K výchově odpovědného jedince, který je schopen se sám dále rozvíjet a být odpovědný za své činy.“

2) Dá se výchovou zmírnit dopad vlivu médií?

Pedagog z Waldorfské školy: „Samozřejmě. Například celkovým omezením sledování televize budou mít rodiče na své děti více času a mohou s nimi trávit více času, věnovat se společně nějakým zálibám, rozvíjet jejich zájmy a koníčky a tím zároveň omezí čas, který by strávili např. v partách při kouření.“

Pedagožka ze státní školy: „Určitě. Správná mediální výchova je hodně důležitá. Spolu s výchovou a prostředím.“

3) Jaký je podle Vás rozdíl ve výchově dětí dříve a dnes?

Pedagog z Waldorfské školy: „Dříve byly omezené možnosti jak v materiální, tak v informační sféře. Dnes je (zejména pro některé děti) všeho dostatek a tak nemají vnitřní potřebu se nikterak omezovat či se podřizovat autoritám (dospělým).“

Pedagožka ze státní školy: „Podle mě je rozdíl spíše v hodnotách. V dnešní době plně vytížených rodičů, kdy se snaží spíše věnovat své kariéře, děti spíše upřednostňují materiální hodnoty. Preferuje se individualismus.“

4) Co všechno podle Vás působí na výchovu mládeže?

Pedagog z Waldorfské školy: „Pro děti je to zejména rodina a vzory, které v ní děti vidí a přejímají. Pro dospívající je to pak okolí, spolužáci, méně pak učitelé a rodiče. A samozřejmě média.“

Pedagožka ze státní školy: „Na výchovu mládeže působí zejména rodina, přátelé (zejména v období dospívání), prostředí a také vliv médií.“

5.2.3 Volný čas

1) Víte, jak tráví Vaši studenti volný čas?

Pedagog z Waldorfské školy: „Rozhodně o tom nemám kompletní představu, vím jen útržky. Není to, ale nic lichotivého.“

Pedagožka ze státní školy: „Podle toho co slyším a vidím o přestávkách - spíše se jedná o využití volného času formou konzumu.“

2) Jaký je podle Vás rozdíl v trávení volného času v minulosti a dnes?

Pedagog z Waldorfské školy: „Je to rozdíl v možnostech, např. cestování, komunikace, přísun informací. Takže rozdíl je velmi velký.“

Pedagožka ze státní školy: „V minulosti měli děti více povinností, takže jim moc volného času nezbyvalo. Nyní si volný čas diktují více méně buď podle sebe (pokud nemají nějaké zájmové kroužky) nebo vytíženosti rodičů.“

3) Myslíte si, že může volný čas přispět k většímu výkonu ve školním vzdělání?

Pedagog z Waldorfské školy: „Nemyslím, že by se mládež měla ve "volném čase" učit. Plně by stačilo, aby volnočasové aktivity neubraly ze schopnosti zvládat studium, tedy aby mládeži zbyl čas na spánek a aby během výuky nebyli pod vlivem návykových látek.“

Pedagožka ze státní školy: „Záleží na využití volného času. Pokud je využívám smysluplně, relaxačně nebo sportem, pak určitě ano.“

4) Pokud můžete, ovlivňujete volný čas svých studentů?

Pedagog z Waldorfské školy: „Snažíme se do mimoškolních aktivit zapojovat i rodiče dětí a přináší to své ovoce.“

Pedagožka ze státní školy: „Na naší škole je možnost z výběru z mnoha kroužků. Ze zkušenosti však vím, že do zájmových kroužků se nám hlásí nejvíce děti z 1-4 tříd, mládež z druhého stupně si hledá kroužky mimo školu (pokud nějaké má).“

6 Závěr

V dnešní době, kdy rodiče mají málo času na své děti a snaží se jim volný čas vyplňovat různými aktivitami, aby zamezili a předešli dospívajícím případnému rizikovému chování, často zapomínají na vliv médií, které k tomuto chování přímo vybízí. Proto jsem si vybrala toto téma, abych zjistila, jak mladiství podléhají médiím.

Významným rysem posledních desetiletí je informační exploze – masivní nárůst informací v jednotlivých oborech. Běžná mezilidská komunikace je nahrazena a zprostředkována technikou. Média se stávají významným prostředkem k ovlivňování postojů a názorů lidí, formují osobnost, kam samozřejmě patří i mládež, z vnějšího pohledu. Objevují se názory, že delikvence a násilí mládeže je zaviněna vlivem médií, zejména televize a internetu.

Nesporné je, že se výrazně mění systém osobních vzorů mladých lidí, především vlivem médií. Objevil se pojem tzv. celebrit, tedy lidí vnějškově úspěšných, kteří se stávají vzory mladých lidí, jimž se snaží přiblížit a napodobovat je. Literární vzory, které byly vzory pro generace rodičů, jsou minimální. Osobní vzory (rodiče, blízcí lidé) zůstávají, ale mají poněkud jiné postavení. Pramení to zejména z toho, že pubescent se za každou cenu chce odlišit od rodičů, proto odmítá společné aktivity s rodiči a také preferuje neorganizované trávení volného času a nechce být manipulován dospělými.

Vliv médií, která často ukazují realitu spíše ze záporných stránek, snaha po senzaci, komerčním úspěchu a např. prodejnosti tisku vede k tomu, že se k uživateli dostane snůška nepravd, nebo polopravd, působící depresivně na příjemce informací. Pozitivní informace do tisku a médií nepronikají. To vytváří negativní povědomí o společnosti, v níž žijeme.

Do médií pronikají nové pojmy a jejich prostřednictvím se stávají součástí naší mluvy. Někdy jde o přenos různých, nám cizích, forem kultury bez citlivého vnímání, zda nejde o zásah do ovlivnění vkusu většiny obyvatel, zejména pak mladých lidí. Jen když uvážíme vliv různých typů reality show, telenovel, prokládaných mnohými nevkusnými reklamami, jde o výrazné ovlivňování mladé generace.

Na druhou stranu záleží na rodičích a pedagozích jaká média budou používata doporučovat mládeži. U malých dětí stačí zákaz. U starších cenzura a zákazy nic neřeší. Možné je jít osobním příkladem. Je důležité, abychom si jako rodiče udělali na děti čas, uměli doma vypnout televizi nejen při násilných či erotických filmech, našli pro děti jiné

aktivity než je televize, vyčlenili si čas na společné aktivity. Všimli si, co dítě čte, čím se baví, zda netráví příliš dlouhou dobu u počítače, jaké hry na něm hraje.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že se plně rozvinula média nové generace, zejména sociální sítě a zasahují do života mladistvých, zatímco např. televize již ztratila dominantní vliv. Rodiče by však mohli do tohoto vlivu zasáhnout, protože z dotazníkového šetření také vyplynulo, že převážná většina mladistvých se obrací na rodiče, pokud potřebují vysvětlit informace z médií, kterým nerozumí. To znamená, že mají v rodiče důvěru a rodiče by tuto důvěru mohli využít a snažit si najít čas a působit na mladistvé pozitivním způsobem, aby předešli jejich případnému rizikovému chování.

Pokud bych měla zhodnotit rozdíl mezi vesnicí a městem, uvedla bych, že mladiství na vesnicích mají menší šanci navštěvovat nějaký kroužek, přesto ven s kamarády chodí převážná většina dětí z města. Není to cílené trávení volného času využívané např. sportem, ale většinou je to čas, o kterém rodiče málo vědí. Rozdíl mezi mladistvými navštěvujícími státní a Waldorfskou školu, bych zhodnotila tak, že cílem Waldorfské školy je působit na mladistvé komplexněji, to znamená rozvíjet nejen jejich znalosti, ale i působit na duchovní rozvoj osobnosti. Kantoři, se kterými jsem měla možnost vést rozhovor, jak ze státní, tak i z Waldorfské školy, svorně odpovídali, že se i ve školním prostředí snaží o rozvoj mimoškolních aktivit, tzn. vést volnočasové kroužky, ale zdá se, že Waldorfské škole se více daří do těchto aktivit zapojovat i rodiče studentů.

Ve většině případů však ani tak není velký rozdíl mezi druhy školy, ale spíše ve věku. Poměrně malá část respondentů uvádí, že rodiče neví, co dělají ve volném čase, ani jak tráví svůj volný čas. Téměř polovina mladistvých se s problémy svěřuje kamarádům. Z toho vyplývá, že je na nás a na sociálním prostředí, které naše mladistvé obklopuje, jakým vlivům necháme mladistvé vystavit, jak jim vyplníme volný čas, aby si z médií nebrali své vzory, a tím jsme omezili vliv na jejich případné rizikové chování, neboť jak jsem již uvedla, média vyplňují velkou část volného času, ale přispívají k pasivnímu a konzumnímu životnímu stylu a zejména **sociální pedagogika** hledá nástroje, kterými by negativní působení těchto prostředků komunikace omezila a dostala pod kontrolu. Využijme proto **nástroje sociální pedagogiky**, jako **porozumění, empatie, pochopení, nalezení společné řeči**, (protože jazyk je prostředkem interpretace sociální reality), abychom uměli mladistvé vést k tomu, aby **porozuměli vlastní životní situaci v kontextu jejich života**.

Resumé

Snaha regulovat média byla snad od doby jejich vzniku (už Sokrates byl odsouzen za to, že „kazí mládež“). Ti, kteří byli u moci, se snažili a snaží kontrolovat, korigovat obsahy sdělení, která se mají dostat k příjemci. Předběžná cenzura znamená zásah do obsahu média před tím, než se dostane k uživateli. Následná cenzura je zásah po vydání. Cenzura je známá praxe všech totalitních režimů na celém světě. Naopak propaganda je žádána, jelikož se jedná o manipulaci s médii k dosažení společenské kontroly.

Z výše uvedeného je jasné, že média vždy význačně ovlivňovala a mám pocit, že stále více budou ovlivňovat mládež. Média jsou zdrojem zábavy, ale měla by být i zdrojem informací. Takže je určitě dobré využít média k informování nebo učení. Sledování televize k teleedukaci, interaktivitě, internetu k e-learningu. Rozvoj technologií by nám měl pomoci dostat se k informacím ze všech oblastí a oborů. Nejsme již omezeni délkou kilometrů ani jiným omezením, např. cenzurou.

V době „svobody a volnosti“, by mělo být v zájmu nás všech, vychovávat mladistvé zejména správnou mediální výchovou a pomocí sociální pedagogiky, a to zejména díky dvěma oblastem, jako jsou prevence a terapie, kde je hlavním faktorem působení na rozvoj osobnosti prostředím.

Anotace

Vlastní práce je zaměřena na hledání odpovědi na otázku, proč dochází ve vztahu dospívající – lidské hodnoty k selhání. Jaký vliv na to mají média.

Zamyšlení se nad schopností komunikace dospívající mládeže. Používání metod psychologie, zhodnocení významu rodiny pro rozvoj hodnotového žebříčku dospívajících. Možnosti sociální pedagogiky při nápravě tohoto stavu.

Nastínění rozdílů v postojích mezi dětmi žijícími ve městě a na vesnici, zda vliv médií vzhledem k okolí, které na ně působí, u nich ovlivňuje hodnotový žebříček a jakým způsobem je ovlivňují média.

Abstract

The actual work is focused on answering the question, why is the relationship between the adolescents - the value of human failure. What effect does it have the media.

Reflect on the communication skills of adolescents. Using the methods of psychology, to evaluate the importance of family in adolescent development value chain. Possibilities of social pedagogy in correcting this situation.

Outline the differences in attitudes among children living in towns and villages, whether due to the influence of media around, acting on them, they affect the value chain and how they affect the media.

Klíčová slova

hodnotový žebříček, masová média, mládež, rizikové chování, lidská komunikace, primární komunikační média, sekundární komunikační média, vliv médií

Keywords

value chain, mass media, youth, risk behavior, human communication, the primary communication medium, the secondary communication media, media influence

7 Citovaná a použitá literatura a zdroje

- BIDDULPH, S. *Proč jsou šťastné děti šťastné*. Praha : Portál, 1997, s.144 ISBN 80-7178-155-X,
- BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha: Slon, 1995, s. 199 ISBN 80-85850-11-7
- BUERMANN, U. *Jak přežít s médii*. Hranice: Fabula, 2009,s.239 ISBN 978-80-86600-58-1
- ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál, 2007,s. 656 ISBN 978-80-7367-273-7
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha : Portál, 2008, s. 240 ISBN 978-80-7367-473-1,
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, s. 208 ISBN 978-80-7367-287-4
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 216 ISBN 978-80-7367-383-3,
- KÖPPLOVÁ, B., KÖPPL, L. *Dějiny světové žurnalistiky (celý svět je v novinách)*. Brno: Novinář, 1989, s. 336 ISBN 80-7077-216-6
- McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999, s. 448 ISBN 80-7178-200-9
- MUSIL, J. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003, s. 261 ISBN 80-7220-157-3
- ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995, s. 62 ISBN 80-7178-084-7
- SUCHÝ, A. *Mediální zlo-mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, s.168 ISBN 978-80-7254-926-9
- ŠMAHEL, D. *Psychologie a Internet*. Praha : Triton, 2003, s.158 ISBN 80-7254-360-1

Internetové odkazy:

Historie sociálních sítí [online], c 2008, [cit.2012-02-25],
URL:<http://socialnisite.cz/info/historie_socialnich_siti>.

Internetový časopis OKO. *Historie reklamy* .[online],[cit. 2012-02-05] UPL:<
<http://oko.yin.cz/11/historie-reklamy>>.

Ja, *Internet* [online], c 2011, [cit.2012-02-05],URL:

<<http://nasehistorie.blog.cz/1112/internet>>.

MALETÍNSKÝ,V. *Televize a její historie* [online], c 2011, [cit. 2012-02-05]

URL:<<http://vtm.zive.cz/aktuality/televize-a-jeji-historie>>.

ŠEVELOVÁ,I., TICHÁ, A. *Historie fotoaparátu a fotografie*. [online], c 2007 [cit. 2012-02-

01]URL:<http://www.digimanie.cz/art_doc-

BBF913FF6AADB854C12572A20046586E.html>.

Přílohy

Seznam příloh

1) Metoda dotazníku

Dotazník k bakalářské práci na téma:

Vliv médií při formování hodnotového žebříčku dospívajících

Doplňte písmenem X ve volném čtverci správnou odpověď, prosím otázku č. 12, případně 3,5 vypsát

- Jsem holka kluk
- Věk do 14 let nad 14 let
- Bydlím ve městě na vesnici
- 1) Chodím do státní školy do Waldorfské školy
- 2) U počítače trávím denně méně než 2 hodiny 2 a více než 2 hodiny
- 3) Nejvíc času u počítače věnuji hraji spíše hry spíše komunikuji přes sociální sítě něco jiného /co
- 4) U televize trávím denně méně než 2 hodiny 2 a více než 2 hodiny
- 5) Pokud nerozumím nějakým informacím z médií (TV, rozhlas, tisk) požádám o vysvětlení rodiče kamarády někoho jiného / koho..... nikoho
- 6) Zabírají mé kroužky (aktivity) většinu mého volného času? ano ne
- 7) Mé kroužky (aktivity) jsem si vybíral sám vybírali mi je rodiče
- 8) Vědí rodiče, co mě baví? ano ne
- 9) Vědí rodiče, jak trávím svůj volný čas? ano ne
- 10) Organizujete si svůj volný čas podle sebe? ano ne
- 11) Se svými problémy se svěžuji rodičům kamarádům kamarádům přes facebook
- 12) Jak nejraději využívám svůj volný čas

2) Metoda rozhovoru

Otázky použité pro polostrukturovaný rozhovor s pedagogy

RIZIKOVÉ, ČI DELIKTNÍ CHOVÁNÍ

1. Jaké je podle Vás působení médií na mládež?
2. Jak se projevuje?
3. Je rozdíl v chování mládeže dříve a dnes?
4. Má přímý vliv působení médií na rizikové chování?

VÝCHOVA

1. K čemu by podle Vás měla směřovat výchova mládeže?
2. Dá se výchovou zmírnit dopad vlivu médií?
3. Jaký je podle Vás rozdíl ve výchově dětí dříve a dnes?
4. Co všechno podle Vás působí na výchovu mládeže?

VOLNÝ ČAS

1. Víte, jak tráví Vaši studenti volný čas?
2. Jaký je podle Vás rozdíl v trávení volného času v minulosti a dnes?
3. Myslíte si, že může volný čas přispět k většímu výkonu ve školním vzdělání?
4. Pokud můžete, ovlivňujete volný čas svých studentů?